

Interviul săptămânii Corneliu Coposu

pag
8-9



pag
4-5

despre Viza pentru Rege

Doina Cornea, Dan Grigore, Al. Paleologu, Dinu Patriciu,
Șt. Aug. Doinaș, Horia Rusu, Mircea Ciobanu, Eugen Vasiliu

Cronică politică: pag Emil Hurezeanu 3

Cronici literare: Tia Șerbănescu și Dan C. Mihăilescu despre volumul „DIMPOTRIVĂ“ de VIRGIL IERUNCA pag 15

Gabriel Andreescu – pag „Mic dicționar privind 11 Convenția Democratică“

ESEU: H.-R. Patapievici – „Anatomia unei catastrofe“ pag 13

SAPTAMINAL EDITAT DE GRUPUL
PENTRU DIALOG SOCIAL
ANUL V • Nr. 41 (244)
• 12-18 octombrie 1994 • 250 lei

GABRIELA ADAMEȘTEANU STUPEFIANT

La 7 octombrie 1994, în drum spre aeroportul Otopeni, ziaristii au fost stupefiiți de aspectul de oraș asediat al Bucureștiului: blindate, jandarmi călări, autobuze încărcate de uniforme etc. O uriașă forță pusă în mișcare cu o lipsă de profesionalism care o făcea penibilă. Mai târziu s-a aflat că în acea zi trupele fuseseră consemnate în cazărni. Și după ce s-a consumat rușinosul episod de pe aeroport a rămas imposibil de înțeles această mobilizare de forțe. Explicația faptului am avut-o însă la conferința de presă din 11 octombrie 1994. Bineînțeles, conferința de presă a avut și alte teme, ultima, și nu cea mai puțin importantă însă, s-a referit la „fostul rege”. Președintele Iliescu a declarat că peste tot în lume aeroporturile trebuie apărate. Reconcilierea pe care o oferise în mesajul său Regele Mihai nu i se părea demnă de luat în seamă, iar venirea la Simpozion a considerat-o doar „un pretext”. Istoria lui 23 August părea să nu mai conțină nici un secret pentru noi, de la Simpozionul din vară, unde fusese prezent președintele Iliescu și „ceea ce era de comentat, s-a comentat”. Ce ar fi avut nou de spus „ex-Regele, dacă în 45 de ani în care ar fi avut vreme de elaborare a unei lucrări nu a produs nimic în acest sens?” În schimb, președintele Iliescu nu avea nici o ezitare să distorsioneze faptele de istorie, făcând deloc întâmplătoare confuzii (de pildă, între Regele Italiei, sprijinitor al fascismului, și Regele Mihai, cel ce a scos România din alianța fascistă).

Tonul cu care președintele Iliescu se raporta la Regele Mihai era stupefiant de irreverențios. O siguranță de sine nouă, în care martorii de la Otopeni aveau de ce să vadă semne rău-precvestitoare.

În 11 octombrie, totul era spus. Dar meseria de ziarist îți cere să pui întrebări.

22: Domnule președinte, în toată lumea, în acest an, s-au sărbătorit 50 de ani de la victoria Alianțelor împotriva Germaniei naziste. Statutul României rămîne încă ambiguu din cauză că o parte a războiului România a fost aliata Germaniei. Dar la 23 August s-a produs o schimbare esențială. Începând cu acea dată, România a contribuit la victoria Alianțelor. Cum apreciați rolul Regelui Mihai în actul de la 23 August, rol despre care în vara aceasta s-a vorbit și în Congresul Statelor Unite?

Ion Iliescu: Despre aceste chestiuni mi-am exprimat părerea într-o comunicare pe care am prezentat-o pe 22 august, într-o sesiune științifică la Casa Armatei. M-am referit și la eveniment ca atare, și la rolul diferitelor forțe, inclusiv al fostului Rege, care a avut un rol pozitiv. Nu era meritul lui principal, așa cum se încearcă să se acrediteze. Un tânăr de 22 de ani... Dar eu am apreciat, și am considerat că este corectă această apreciere, faptul că a contribuit la realizarea acestei întoarceri a armei împotriva Germaniei și la ralierea forțelor militare ale României la forțele Națiunilor Unite – participarea României la război pînă la înfrîngerea Germaniei. Am marcat acest moment și marcăm în continuare pe 25 octombrie contribuția țării la eliberarea teritoriului. M-am referit la acest lucru și în cuvîntarea mea la Organizația Națiunilor Unite, la sesiunea din acest an, marcînd inclusiv acest aspect: că deși nu am căpătat statutul de co-beligerant, toată lumea a recunoscut importanța contribuției române la această fază finală a războiului împotriva Germaniei. Deci mi-am expus părerea.

22: Da, v-ați expus-o, dar pentru mine nu a fost foarte clar pînă acum dacă dvs. acordați Regelui Mihai importanța cuvenită unui personaj istoric, un personaj intrat în istoria acestei țări. Acum îmi dau seama că da. Dumneavoastră, dacă am înțeles eu bine, îl priviți cu acest respect.

Ion Iliescu: Bineînțeles.

22: Deci îl priviți ca pe un personaj istoric cu

un rol benefic în istoria României. În condițiile acestea, desigur că puteți face foarte bine diferența între Regele Mihai, care a dus România de partea forțelor aliate, și regele Italiei...

Ion Iliescu: Nu Regele a dus-o. A fost unul din factorii care au acționat, și eu am apreciat această acțiune conjugată a tuturor factorilor. Meritul principal a revenit forțelor politice care au realizat această coeziune. Și armatei. Monarhul, ca instituție, a avut un rol important și a dat coeziunea necesară acțiunii conjugate a tuturor acestor factori.

22: Deci, în condițiile acestea, cum calificați dvs. procedura prin care Regelui Mihai i s-a oprit intrarea în țară? Modul în care i s-a comunicat: „Azi nu se dau vize”, modul în care pe urmă s-au dat vize, modul în care a fost condus prin înșelăciune spre alt avion... Credeți că o asemenea procedură ne face cinste nouă, românilor? Acesta este un comportament firesc față de un personaj istoric?

Ion Iliescu: Procedura este nu cauza, ci efectul. Deci cînd analizați așa ceva, trebuie să analizați cauzele și efectele. Cauza este nerespectarea regulilor și ordinii constituționale, și a fost prevenit asupra acestui lucru. Trebuia să trateze direct sau prin intermediari și să judecăm împreună asupra oportunității... Nu a respectat acest lucru. Este și persoana fostului rege, ca oricare altcineva supus aceluiași legi. Cine nu respectă legea, plătește. Deci procedura a fost foarte civilizată, de altfel. A fost foarte firesc, neavînd viză, nefiind în ordine cu prezența sa, să facă cale întoarsă. Noi avem mulți români care sînt întorși în România din alte țări, pentru că nu respectă reguli esențiale ale intrării pe teritoriul țării respective. Adică e o practică în toate țările lumii...

22: Dar e o mică diferență: ați admis că este un personaj istoric.

Ion Iliescu: ...Cu atît mai mult că există această diferență, și deci trebuie chestiunea reglementată în mod fundamental.



Stimați redactori,

Fiecare număr al revistei dumneavoastră mă îndeamnă la „dialog”. Aș asista (participa) cu mare plăcere la discuții pe teme abordate în revista „22” și o spun poate cu teama de a nu îmi supraevalua cunoștințele sau îndemnarea (?) exprimării. Referitor la prima mea scrisoare pe tema istoriei noastre, cu accent pe monarhie, observ că această problemă apare totuși cu o nuanță de reticentă după cum a fost formulată o întrebare către dl. Emil Constantinescu. Revin la ideea că sînt ocolite momente și evenimente din istoria modernă a României în tandem cu evitarea termenilor din lumea „capitalistă”. Pornind de la „ce-am fost” pînă la 1947, să preluăm lucrurile viabile, să construim democrația modernă în spiritul pe care îl remarcăm la dl. Gabriel Andreescu.

Referitor la faptul că din Convenție nu apar alți oameni „capabili” (chiar teama că dacă va ajunge la putere nu va putea prezenta o echipă imbatabilă). Dumneavoastră, fiind în mediul politic (și pînă la urmă în București se derulează jocul), ați putea, prin interviuri și, în general, prin știri, să-i prezentați pe cei din jurul liderilor sau chiar mai jos. De ce nu avem interviuri cu domni ca: Gorun, Țăran, Diaconescu, Lup, Tăriceanu etc.? Și cu întrebări fără menajamente. Mediatizați mai mulți oameni din jurul Convenției (cu bune și cu rele).

Uneori am senzația că de fapt știți mult mai multe decît scrieți, și noi ne amăgim doar cu imaginile pe care ni le arătați.

Dezbaterea în jurul cărții lui S. Damian este edificatoare asupra unor tendințe. Dl. Damian este critic și îmi pare a puncta cu obiectivitate. În final se ajunge a se „înmuia” lucrurile în stil românesc. Sigur că dintr-un anumit punct de vedere romanul „Delirul” a reprezentat o breșă, dar asta nu ne împiedică acum să mai stăvim elanul laudativ pentru o mai dreaptă cîntărire (în timp, să acționeze doar criteriile obiective). S-au făcut compromisuri în România timp de 45 de ani, dar a le exalta acum numai prin circumstanțe nu este prea corect pentru viitor. Și acum se reproșează unora din Convenție că nu au făcut „pactul” în '92 cu Puterea și au deschis calea „extremismului” – și asta dintr-o miopie politică dezisă de lunga guvernare Văcăroiu. Dar este bine ca să existe măcar un nucleu care să fie intransigent, care să nu abdice de la niște principii. Și, bineînțeles, să și le aplice și sieși. Oricum, sînt destul înclinați spre compromis și, oricum, viața s-a derulat în acești ani spre un melanj care pare a mai dura. Dar „cei de mîine” ar trebui să deslușească un fir rectiliniu.

Aș sugera o temă pentru revista dumneavoastră: religia, viața religioasă de la noi.

Pe de o parte, remarc o răspîndire a unor credințe „noi” (creștinism cu prescripții yoga). Fenomene bioenergetice. În special tinerii sînt atrași. Ar trebui discutate obiectiv ideile unor culte. Noi, cei născuți în anii de comunism, nici ortodoxia nu o percepem decît prin cele cîteva sărbători anuale, prin evenimentele din viața unui om (naștere, căsătorie, deces). Desprinderea credinței de practicile

unor preoți. Legătura între creștinism (și orice religie) și democrație.

Băiatul meu are aproape doi ani. Din întimplare, el s-a născut român, ortodox. Vreau să-i asigur o educație și un set minim de cunoștințe care să-i permită o bună percepere a vieții atît în mijlocul neamului său, cît și, eventual, între alți oameni. Vreau să știu nu numai despre Mihai Viteazul etc., ci și despre Carol I și Mihai I, despre societatea civilă (pe care sper că o va „apuca”).

Vă mulțumesc pentru răbdarea de a-mi fi citit scrisoarea,

Marius Dobrin, inginer calculatoare,
36 ani, Craiova, 29.08.1994



Intelectualitatea tehnică conferă Opoziții responsabilități

Semnalăm cu aproape trei ani în urmă apariția în România postdecembristă a unei categorii talentate și entuziaste de chibîți autohtoni în ale politicii. Mă refeream cu precădere la reprezentanții intelectualității de factură tehnică. Imputam opoziției politice slabul interes manifestat atunci (ca și acum) față de cea mai numeroasă categorie socioprofesională cu pregătire superioară, forță redutabilă, știut fiind impactul uriaș al acesteia în marea masă de salariați români. Miopia Opoziției în evaluarea exactă a potențialului ce i se oferea a irosit șansa capacității cu sorti de izbîndă a acestei armate competente în campaniile electorale din '90 și '92. Asistăm acum la atacul dezlanțuit desfășurat de forțele restauratoare la toate nivelele vieții economice și sociale.

Comparativ cu alți colegi, intelectualii eminaamente tehnici au luat cel mai dur contact cu supercentralizata economie a „epocii de aur”. I-au diagnosticat falimentul organic, dar, cu profesionalism și conștiinciozitate, i-au prelungit agonia. Ore suplimentare și duminici consecutiv lucrate la grațuit, concedii ciuntite și aminate, nervi și sănătăți distruse, privațiuni cotidiene – iată prețul dureros ce a fost plătit. Antrenați în iureșul mecanic și vîlăguit, întreținut sistematic de trespădușii activiști, ei au pus virtos umărul întru menținerea sufletului aberantului colos industrial. La toate acestea se adăuga ruina totală dezinteres al „omului nou”, dedat tot mai mult spre chiu, superficialitate și indisciplină. Groaza raporturilor de cifre măsluite aciuată în fotoliile directoriale și ministeriale devenea inconfortabilă.

Lezarea prestigiului și demnității intelectualilor aflați în contactul direct cu masa mare a muncitorilor se efectua în general public, iar reparațiile morale veneau cu întîrziere (sau deloc), datorită reacției lente și, în general, manevrabile a discernămintului colectiv. Oameni nevinovați erau arătați cu degetul, acuzați pe nedrept de conduceri corupte și lașe, secondate de politrucii pe măsură. Salariile îndeobște inferioare multor subordonați provocau perfid comparații confuze între activități etalonate diferit, cu scopul vădit de a minimaliza și discredita. Supuși permanent perversității procedeeilor comuniste, șicanați sistematic, persecutați preventiv, dar mai ales intuind conștient teroarea tot mai

dezlanțuită în scopul conservării sistemului, intelectualii tehnici au început a disprețui și urî irevocabil comunismul dimpreună cu toți susținătorii lui. De aceea, cu excepțiile bine cunoscute, au salutat cu un entuziasm de nedescris și conștient în decembrie '89 răsturnarea regimului ceaușist, sperînd sincer în îngroparea definitivă a comunismului.

Reprezentanții intelectualității tehnice au fost printre primii contestatari avizați ai noului regim. Beneficiari prin excelență ai unor capacități și calități dobîndite prin specificul profesiei, dublate deseori de pasiuni și preocupări temeinice în varii domenii reprezentînd talente și vocații abandonate conjunctural, situîndu-se departe de vechea „aură intelectuală”, s-au dovedit extrem de receptivi adaptabili față de noile evoluții politice din jur. Depășind lejer deruta momentului, au salutat cu optimism reparația partidelor istorice ca măsură alternativă la tendința acaparatoare a Puterii ipocrite, instalată ilegal în guvernare.

Poseorii ai unor atuuiri demne de luat în seamă, intelectualii răspîndiți în industrie și economie erau și sînt capabili a fi agenți electorali ai opoziției politice la locurile lor de muncă. Total transparent în trecutul lor, imuni decîi oricăror încercări de compromitere, credibili, instruiți și adaptabili, posibil a fi reentuziasmați, ei pot fi opuși cu succes ruinaților și impertinenților agitatori profesioniști ce nu au depus armele niciodată. Încercările lor anterioare, timide și nefinalizate, desfășurate în cercuri restrinse și avizate, nu au avut efecte semnificative. Disciplinați și, de obicei, buni executanți, ei nu s-au angrenat susținut într-o activitate ce nu le-a fost solicitată și pentru care nu au fost organizați. Mai mult, totala indiferență cu care au fost tratați de către partidele Opoziției, readucerea lor la vechiul rol de „cenușăreasă” a intelectualității, nepromovarea unor lideri clari care să-i reprezinte public și care să le solicite sprijin i-au demobilizat și re-aruncat în vechea izolare, lăsînd locul liber vechilor mafioți, decăzuți moral și incompetenți profesional.

Somajul, migrarea spre alte activități minore dar profitabile, reorientarea spre vechi pasiuni,



emigrația, dar mai ales privatizarea au subțiat continuu rîndurile intelectualilor abandonată într-o economie inertă. Aplombul cirațiilor actualei Puteri, restaurația în trombă, corupția și minarea economiei, deziluzia și izolarea au făcut din artizanii de ieri spectatori pasivi ai dezastrului actual. Refractari la noua demagogie afișată cu nerușinare de către noii guvernanti, ei asistă resemnați, alături de o muncitorime confuză și exasperată, la amplificarea catastrofei. Ademenirea lor prin avansuri de circumstanță oferite de cei considerați definitiv incompetenți și compromiși nu este posibilă. Revirimentul economic, chiar în această perioadă de tranziție, este imposibil fără aportul conștient al acestor specialiști, după cum alinierea economiei autohtone la tehnologia contemporană este de neconceput fără participarea lor susținută. Generoși, ei sînt capabili de alte sacrificii doar în măsura în care sînt siguri că nu sînt înșelați. Singura în măsură a realiza pactul necesar este opoziția politică. Credibilitatea și prestigiul de care se bucură în rîndul majorității intelectualilor cu pregătire tehnică îi conferă un atu important și o învestește cu o responsabilitate uriașă, de care nu poate face abstracție și care o obligă să acționeze imediat.

Gh. Cernegură, București

Revista "22" oferă ABONAMENTE CU REDUCERE pentru PENSIONARI, CADRE DIDACTICE, ELEVI, STUDENȚI, FOȘTI DEȚINUȚI POLITICI, VETERANI DE RĂZBOI.

LA SEDIUL REDACȚIEI PUTEȚI CUMPĂRA DIN STOC:	Costul abonamentelor trimestriale cu reducere este:	Cei interesați sînt rugați să trimită adeverințe corespunzătoare (talon de pensie, adeverințe de la școala etc.) pe adresa: Revista "22" Calea Victoriei 129, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare. Adeverințele sînt valabile un an de zile.
	2.000 lei cu ridicare de la redacție, cu expediere prin poștă.	
Anul 1990, numerele 12, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 24, 25, 29, 32, 33, 38, 41, 44. Anii 1991, 1992, 1993. Exemplarele vechi sînt comercializate la prețul actual al revistei.	Costul abonamentelor trimestriale integrale este:	Sponsorizate de ASOCIATIA EST-LIBERTÉS. Cei interesați sînt rugați să expedieze prin mandat poștal suma corespunzătoare tipului de abonament dorit pe adresa: Revista "22", cont 45103532, BCR, Filiala sector 1, Str. Lăucea nr. 10, București.
	2.800 lei cu ridicare de la redacție, cu expediere prin poștă.	
	3.000 lei cu expediere prin poștă.	



EMIL HUREZEANU

Le Chagrin et la Pitié



Urmărind cu destulă atenție secvențele desfășurării politice românești ale ultimei săptămâni, îmi stă în minte și pe limbă titlul unui film francez de acum 10-15 ani: „Le chagrin et la pitié” – „Tristețea și mila”. Nu există vreo legătură aparentă între subiectul amplului documentar francez semnat de Marcel Ophuls și dedicat colaboraționismului francezilor cu ocupantul nazist, în timpul celui de-al doilea război mondial, și ceea ce s-a întâmplat în România săptămânii 3-9 octombrie. Decît dacă admitem că despre tristețe și mila poate fi vorba mereu cînd e vorba de mersul vremurilor asupra oamenilor. Ce anume poate să trezească tristețea și mila cînd urmărești nesfîrșite perorații parlamentare despre corupție, al căror rezultat nu e niciodată numirea sau pedepsirea unui singur corupt? Uimirea e mai la-nemînă. Corupția este, a devenit un fel de sinecură obligatorie a funcționarilor de stat, a reprezentanților Puterii. Un singur corupt de stat pedepsit ar declanșa o reacție în lanț a dezvăluirii tuturor scandalurilor unei puteri politice instalate aproape natural, încă din noaptea de 22 decembrie 1989, într-o operațiune – *tous azimuths* – de cucerire a adevărului. N-a existat nici un terorist în decembrie 1989, pentru că el – raționa la un moment dat Silviu Brucan –, descoperit și pedepsit, i-ar fi scos la iveală, nu atît din tuneluri, cît din balcoane, pe toți ceilalți împreună cu comanditarii lor. Nu există nici un corupt – din aceeași cauză. În spatele terorismului decembrist și corupției postdecembriste regăsim aceleași fețe acuse, bănuite, cu vocea și privirea deformată de înscrierea în falsul istoriei, așa cum se procedează la Televiziune cînd se urmărește deopotrivă protecția răufăcătorului și a victimei. Sîntem uimiți, într-adevăr, ne e milă de noi înșine, și suferim, din cauza acestei uimiri fără leac.

E la fel – uimirea mai mare decît mila sau tristețea – și atunci cînd asistăm la frămîntările fără sfîrșit, și, așa vrea să mă-nșel, parcă mereu minore din Convenția Democratică. Principala alianță politică a Opoziției pare să fi intrat de mai multă vreme într-un mecanism autarhic de dezbateri bizantine, obsedate de traducerea vanităților personale de moment în modele politice milenariste, taman cînd vreun CNN pe fază a și consemnat cucerirea Constantinopolului. Miza certurilor pare să fie mai mult neînțelegerea în jurul democrației interne din alianță decît în jurul democrației externe din țară. Între fundamentalismul anticomunist – de rigoare, în continuare, dar nu doar la nivelul sloganurilor, mitingurilor electorale din Piața Palatului și vitezilor editoriale – și pragmatismul vieții politice de fiecare zi, în care recriminările reciproce, apetitul exterminator și plonjarea cu metodă în noroi a adversarului țin locul dispoziției și compromisului de

mocratic. Între ideal și realitate, Opoziția democratică pare să aleagă cu tot mai multă dificultate. O neadecevare a metodelor și discursurilor sale la o realitate traumatizată, oarecum divergentă față de graficul euforizant al cutărui sondaj de opinie, provoacă, de această dată, într-adevăr, mai mult tristețe decît uimire.

Despre milă și tristețe va fi însă mai ales vorba atunci cînd evocăm ultima încercare a Regelui Mihai de venire în România. Aici nu mai încap doar suferința acestui om și a familiei sale, deasupra tonelor de explicații înțelepte recomandînd cu aceeași fervoare venirea sau rămînerea pe loc a Regelui. Pînă la urmă, un om în deplinătatea drepturilor sale umane și cetățenești încearcă să călătorească, de aproape 50 de ani, în propria sa țară. Decenii în șir, călătoria a fost împiedicată de o cortină de fier, păzită de tancuri, de ambele părți. Apoi a început o serie nesfîrșită de „acum nu e momentul” intonată într-un fel de canon grotesc de toate vocile posibile: foștii secretari de partid comunist, cărora li s-a datorat distrugerea ultimului stat român democratic, european și constituțional, conduc de patru-cinci ani încoace acest cor de afoni, îmbogățit periodic de partiturile parafate ale Consiliului European. Potrivit lor, a avut loc, și aici citez incredibil de bine nimeritul titlu al editorialului „Dimineții” din ziua următoare expulzării Regelui, „Recunoașterea vocației europene a României”. Am cravata mea, sînt pionier, european, democrat, progresist, cel mai bun, mai tare, mai fermoc. Închid cînd vreau aeroportul, o zi din două dau vite, exclusiv papușilor, vinerea, însă niciodată britanicilor peste 70 de ani, de profesie regi ai României. Restul nu mai contează. Mărturisesc că mie mi-e milă de soarta absolut nedreaptă și nemeritată impusă celui mai august personaj în viață al istoriei României. Mi-e rușine, în schimb, mai ales de reacția înțelepților: Regele nu trebuia să vină, v-am spus eu că e o prostie, o diversione, știu și cine e-n spate, dar nu spun, „vine-nu vine”-le regal s-a fisit de tot etc. Aceste raționamente, poate în parte valabile, tind să ocupe portativul explicațiilor lucide privind rușinosul scandal românesc din 7 octombrie 1994, de la aeroportul Otopeni. Lucrurile sînt chiar foarte simple. Regimul politic de la București nu vrea să-și clarifice cîteva conturi esențiale. În primul rînd, nu vrea s-o rupă cu comunismul. Nici actul de la 23 august 1944, nici cel de la 30 decembrie 1947 nu trebuie clarificate, așa cum necunoscut trebuie să rămîna încă actul de la 22 decembrie 1989. Cum ne putem imagina că un regim al cărui principal serviciu secret îi califică pe revoluționarii din 1989 drept spioni sau drogați va accepta adevărul propriei și maculatei sale origini – marcată de expulzarea Regelui Mihai la 30 decembrie 1947? Un regim care deformează o realitate încă vie, veche de nici 5 ani, n-o va lămuri niciodată pe cea de acum 50 de ani. Ceea ce trezește însă realmente mila este timiditatea cu care se exersează impostura: în loc să-și asume postura de suveran, care în numele rațiunii de stat interzice intrarea în țară a fostului suveran, regimul de la București își aproximează brutalitatea cu sensibilitățile cumerției tradiționale. Situația e calificată drept „regretabilă” de guvernul Văcăroiu, dar vina e a altora, a diversioniștilor, dar mai ales a Regelui, un avion – rusc – stă cu motoarele încălzite, iar un Vasile Văcaru – și el fost secretar de partid comunist – declară cu seninătate că „noi nu dăm viza”.

Săptămîna cuprinsă între 3 și 9 octombrie 1994 mi-a adus aminte de titlul unui film francez mai vechi, intitulat „Tristețea și mila”. Secvențele unui cine-verit local, adăugate în viteză, se mai numesc: uimirea, rușinea, consternarea. Altmînteri, cotidianul prezidențial „Dimineața” își intitula editorialul din 8 octombrie „Recunoașterea vocației europene a României”.

MARTI 4 OCTOMBRIE

- **Ion Iliescu la Strasbourg**
Președintele Iliescu a ținut un discurs în fața Adunării Parlamentare a Consiliului European. Majoritatea întrebărilor ce i-au fost puse de către parlamentarii europeni a vizat situația minorităților în România. Ion Iliescu a răspuns că țara noastră a semnat o serie de reglementări internaționale referitoare la minoritățile naționale și că minoritatea maghiară se bucură de toate drepturile prevăzute în tratate.
- **Reconciliere AC-PAC**
Alianța Civică și Partidul Alianței Civice au semnat un comunicat comun în care se precizează poziția celor două formațiuni privind funcționarea CDR.

MIERCURI 5 OCTOMBRIE

- **Regele Mihai va sosi în țară**
Dl. Alexandru Paleologu a anunțat că Majestatea Sa Regele Mihai va sosi în țară vineri 7 octombrie. Majestatea Sa a trimis o scrisoare în care precizează că nu intenționează să conteste ordinea constituțională actuală. Regele Mihai a fost invitat de mai multe fundații și asociații să participe la Simpozionul internațional „23 August 1944 – Restituirea adevărului istoric”.
- **Valer Dorneanu – ales președinte al Consiliului legislativ**
Valer Dorneanu, ministru pentru relația cu Parlamentul, a fost ales, cu dificultate, președinte al Consiliului legislativ. Postul rămas liber în Executiv după plecarea lui Dorneanu la Consiliul legislativ, este vizat de Petre Ninosu.
- **Hotărîre privind corupția**
Camerale reunite ale Parlamentului au adoptat o Hotărîre privind măsuri de combatere a corupției. Hotărîrea nu prevede începerea urmăririi penale a demnitarilor acuzați de corupție.
- **BNR introduce noi reglementări valutare**
Banca Națională a stabilit un nou regulament privind regimul valutar. Principala prevedere vizează obligația persoanelor de a preciza proveniența și destinația valutei depuse în bănci.

JOI 6 OCTOMBRIE

- **CDR a decis să nu înceapă procedura de suspendare a PSDR**
Comitetul Executiv al CDR a decis cu 8 voturi pentru și 1 contra (al PL '93) neînceperea procedurii de suspendare a PSDR din alianță. Propunerea PSDR privind rotația la președinția CDR a fost respinsă. S-a decis totodată începerea formalităților de primire a Alianței Civic-Liberale în Convenție.
- **Sedința Consiliului Suprem de Apărare a Țării**
În cadrul ședinței s-a analizat „Studiul privind dimensionarea în timp de pace a Armatei României, pînă în anul 2000”, stabilindu-se ca, prin redimensionarea efectivelor armatei, fondurile disponibilizate să se folosească pentru ridicarea nivelului de instruire și de viață al militarilor. Totodată, a fost aprobat „Planul de înzestare a armatei, pînă în anul 2000”.
- **„Regele va fi expulzat”, avertizează Traian Chebeleu**
Traian Chebeleu a declarat că Regele Mihai se poate aștepta să fie expulzat de la punctul de frontieră Otopeni dacă sosește fără viză. Ioan Rosca, purtătorul de cuvînt al Executivului, a afirmat, la rîndul său, că Majestatea Sa nu a solicitat viză și că „va susține rigorile legii” dacă nu obține viza de la Consatulat din Geneva.

VINERI 7 OCTOMBRIE

- **Regele nu a primit viză**
Regelui Mihai I și Reginei Ana le-au fost refuzate vizele de intrare în țară, după ce sosiseră pe aeroportul Otopeni, urmînd să participe la un seminar istoric pe tema evenimentelor de la 23 August 1944. Motivul refuzului, invocat de autorități, a fost că „astăzi nu se pot acorda vize pentru pașaportul turistic”. După mai bine de o oră de negocieri, suveranul român s-a întors la Paris cu o cursă Air France.

(Continuare în pagina 6)

Adevărul literar și artistic, nr. 239

- **Debutul lui Marin Preda: Nu spuneți adevărul**
- **Cocteil Liceanu**
- **Ion Caramitru: Hai să dăm mină cu mină!**
- **Fototeca – O vizită regală**
- **Virgil Ierunca – exegetul lui Dumitru Popescu**
- **Ion Barbu și legionarismul**
- **O rromăncă...**

Viză pentru Rege

Prezența Regelui Mihai, autor, împreună cu liderii ai partidelor politice, al Actului de la 23 August, la Simpozionul „23 August 1944 în istoria României” a fost transformată, prin inabilitatea Puterii actuale, într-un pretext de aprige dispute politice.

Izgonirea martorului principal al acestui act decisiv, care a salvat România de la un măcel și a facilitat victoria Aliaților, este egală, printr-o gravă ignorare a implicațiilor pe care acest gest le-a generat, cu o izgonire a istoriei însăși. La Simpozion au participat istorici din țară și străinătate: Șerban Papacostea, Dennis Deletant, Catherine Durandin, Florin Constantiniu, Gheorghe Buzatu, martori și actori ai evenimentelor (Neagu Djuvara, Gh. Barbul). Participarea Regelui Mihai la Simpozion, în calitatea sa de martor al evenimentelor, ar fi adus prețioase clarificări acestui capitol al istoriei României moderne, aflată încă sub cenzura unor forțe oculte. S-au exprimat opinii diferite despre oportunitatea invitării Regelui Mihai la acest Simpozion. În ultimul moment, o parte a consiliului regal (Al. Paleologu, Mircea Ciobanu, Octavian Paler, Roxana Iordache) l-a sfătuit pe Regele Mihai să nu mai vină în țară, pentru a nu risca expulzarea. Firește, o altă parte a consiliului a avut o opinie contrară. De aceea, am considerat necesară această anchetă.

1) A fost sau nu o gafă invitarea Regelui Mihai la Simpozionul cu tema „23 August 1944 în istoria României”?

2) Cum va explicați audiența relativ restrânsă la Simpozion, având în vedere faptul că restabilirea adevărului istoric este esențială pentru recuperarea prestigiului României?

3) Ce credeți că va aduce el nou?

DAN GRIGORE Nu putem proiecta România de mâine fără România de ieri

1. Cred că o gafă este ceea ce s-a întâmplat ieri la aeroport. În momente diferite, Majestății Sale i-a fost adresat un șir de invitații (primari,



clerici) normale care atestă dorința românilor de a-l avea aici. Nenormală este atitudinea de ieri, care pe mine mă face să mă gândesc la o practică mai veche. În declarația purtătorului de cuvânt al Președinției era subliniat faptul că, dacă va veni, Majestatea Sa se va expune unei situații aidoma celei din 1990. Dar din 1990 și până acum s-a votat o Constituție! Mi se pare o gafă și un act la fel de contra-productiv ca situația în sine de ieri, de la aeroportul Otopeni, când niște soldați păzeau pe o scară de avion nu se știe ce: încercau, de fapt, să execute un ordin absurd. Ceea ce mi se pare extrem de grav este că niște forțe militare executau un ordin politic. S-a încercat, de fapt, întreruperea unei comunicări absolut normale între români și români, între România de acum și România de ieri, între România de ieri și România de mâine: pentru că fără România de ieri nu putem proiecta corect și cinstit România de mâine.

2. Cred că au fost multe care au descurajat opinia publică prin atitudinea lor defetistă, spunând că nu prea este bine să vină Regele acum. Au fost și unii șefi de partide care au avut treburi mai importante de făcut, adunări prin provincie. Lucrurile acest

tea îmi par o lipsă de discernământ când e vorba de prezența autorului principal al Actului de la 23 August.

Ați crezut că Regele va primi viza și poate intra în țară?

Eu am crezut asta.

EUGEN VASILIU Nu trebuia făcut acest pas

1. Nu este o gafă, pentru că actorul principal al Actului trebuia să fie prezent măcar ca martor. Demersurile făcute de echipa desemnată de Majestatea Sa au fost duse până la capăt, cu procedurile normale, în dialog cu Guvernul. Din momentul în care Guvernul a răspuns nu, rămânea într-adevăr la latitudinea Majestății Sale dacă va solicita o viză la frontieră. Nu este nimic ilegal în faptul de a solicita o viză de intrare în orice aeroport din lume. Majestatea Sa s-a prezentat în deplină legalitate și a cerut o viză pe aeroport. Acolo, comportamentul a fost totalmente neprotocolar pentru motivul că nu a fost cel corect: introducerea unei persoane care solicită viză în aeroport într-o sală de tranzit. Aici s-a văzut spaima. Este, mi se pare, într-adevăr ridicol. Din păcate, legea dă dreptul autorităților unei țări să nu motiveze neacordarea vizei. Cu alte cuvinte, să nu facă publice motivațiile. Dar ei le-au făcut publice, au spus clar: „Nu considerăm vizita oportună”. Decizia de a face acest lucru aparține Majestății Sale, și aici încep discuțiile – dacă e bine că a făcut-o sau nu e bine. Cred că nu trebuia s-o facă,



pentru că Puterea era evident coerentă în mișcările ei. Contrar a ceea ce s-a crezut, și anume că dl. Iliescu, ințeles de la Strasbourg și din SUA, nu va avea rețineri, ci va veni întărit în poziție și va spune: „Cu atât mai mult cu cât acolo am fost convingător, acum îmi pot permite orice”. Pentru acest motiv cred că era evident că vor fi coerente în mișcare. În plus, de ce cred că nu trebuia făcut acest pas: cei de la putere vor specula acum multă

vreame, spunând că acesta a fost un act provocator – ceea ce, evident, n-a fost. Cum să fie un act provocator dorința de a participa la un simpozion în care se discută Actul istoric de la 23 August 1944? Dar această decizie trebuia luată cu consultarea și a partidelor politice, pentru că avea și implicații politice. Din păcate, faptul că Regele are de partea lui istoria este interpretarea pe care o dăm noi, cei care simpatizăm cauza regală, și nu cea pe care o dă Puterea, care are de fapt în mână principalele mijloace de convingere. Or, noi trebuie să avem în vedere și cum va interpreta omul de pe stradă după atîția ani de îndotrănire.

HORIA RUSU Martorul istoric cel mai important n-a putut fi prezent la Simpozion

1. A fost dorința Regelui Mihai de a participa la acest simpozion, ca principalul martor al evenimentelor de la 23 August. Invitația nu are nici o legătură cu viața politică din acest moment: dorința Regelui de a participa la Simpozion nu a fost bine înțeleasă. Din păcate, în tradiția societății românești din ultimii 50 de ani, de care noi nu reușim să scăpăm, istoria a fost folosită ca armă politică.

3. Regret foarte mult că Regele nu este prezent la Simpozion, el fiind martorul cel mai important la acest eveniment. Am convingerea că atât timp cât actuala Putere va guvernarea România va fi foarte greu să avem și istorie adevărată.

DOINA CORNEA Hotărînd să vină, Regele ne-a dat o lecție de democrație

1. Îmi pare foarte rău de ceea ce s-a întâmplat. Mulți spun că nu ar fi vrut să asiste la umilirea Regelui și de aceea nu au venit. Umilirea Regelui, noi o știm de cinci ani, o face Puterea. Dar umilirea vine și din partea noastră, care nu ne-am solidarizat. Trebuia să fie parlamentari mai mulți. Apoi, golul intelectualilor. Unde au fost marii noștri intelectuali? Nu era locul lor acolo? Din respect față de Rege, puteau să vină.

După cum a arătat-o de-a lungul istoriei, Regele nu este o marionetă. Când era un tânăr, aproape ieșit din adolescență, și-a asumat destinul țării cu responsabilitate, seriozitate și inteligență. Situațiile sînt total diferite, dar și de data aceasta Regele a optat să vină în țară ca să depona mărturia unui act al cărui autor, în cea mai mare parte, a fost el. Hotărînd să vină, Regele ne-a dat o lecție de democrație. Democrația este participarea individuală la totul social. Regele a încercat să vină pentru că își recunoștea în primul rînd dreptul de cetățean român și voia să beneficieze de acest drept. Nu dreptul de a fi Rege al țării sau monarh, ci pe cel de cetățean și l-a apărut cu mare cinste. Puterea actuală s-a folosit de tertipuri și minciuni – nu merg în istoria celor cinci ani, vorbesc doar de ziua de ieri; inducerea în eroare a Majestăților Lor, invitându-i să urce într-un microbuz ca să fie duși la salonul de protocol și arătându-le pe urmă că salonul de protocol este... într-un avion gata să decoleze. Dl. Gh. Barbul și sportivii primesc viză pe un pașaport străin



la frontieră, iar Majestățile Lor nu. Deci este țara bunului-plac, nu a legii, a regulamentelor sau a Constituției. O astfel de putere nu poate să umilească un om drept, un om care a declarat că nu vine ca să cauzeze tulburări, provocări, ci ca să participe la un simpozion științific. Monarhie sau republică, nu se pune problema aceasta acum.

2. Dar am un mic reproș de făcut concetățenilor mei: am fost totuși surprinsă și eu de participarea restrînsă. Să luăm exemplul de la Regele Mihai și să ne folosim de drepturile noastre, să nu lăsăm pe nimeni să le încalce. Și pe mine oarecum m-a durut că marile personalități intelectuale și politice nu se aflau la aeroport. Probabil că fiecare a avut motive, justificări, activități, dar se cerea poate mai multă solidaritate. Noi sîntem un popor care a uitat ce înseamnă solidaritatea și lupta pentru drepturi. Am avut ieri un exemplu: sînt sigură că Majestatea Sa a cumpănit toate riscurile și a crezut că este mai important să-și apere, să-și afirme drepturile în fața noastră, a celorlalți cetățeni, pentru că a-ți apăra drepturile înseamnă și un act de curaj.

DINU PATRICIU Regele nu poate fi umilit, orice s-ar intimpla

1. Cum poate cineva să numească o gafă faptul că la o manifestare istorică este invitat autorul Actului istoric la care acea manifestare se referă? Ieri, pe aeroport, a triumfat demnitatea. Cred că de fapt a fost o victorie, pentru că victorie se cheamă a pune față în față două tabere. Cred în puterea de simbol a unei imagini care pe mine mă va urmări o viață: imaginea unui om bătrîn, care încearcă să coboare pe pămîntul țării lui, pe treptele unui avion, cițiva polițai care-l opresc, mașini cu agenți în civil care urmăresc scena, printre ei oameni cu flori, angajații aeroportului, singurii care puteau să se afle acolo. Imaginea are o putere de simbol pentru această țară divizată, reprezintă situația în care ne aflăm acum, dar și germenele de la care poate să plece o posibilă reconciliere, o democratizare a țării. Oamenii cu flori sînt mai puternici decît polițaii care nu mai pot să devină violenți, ațita vreme cît încet-încet o Constituție se așază. Cel aflat pe treptele avionului a spus clar că nu contestă această Constituție. Tot restul este diversiune, provocare, încercare de a politiza și de a pune fals problema: Monarhie sau Republică. Este fals, atât de o parte cît și de cealaltă, pentru că am senzația că dacă Puterea încearcă să lipească Opoziției această etichetă monarhistă o face pentru că știe că din punct de vedere electoral ea este și va fi pierzătoare încă o bună perioadă în această

Viză pentru Rege

tară. Iar Opoziția (sau acei oameni din Opoziție care spun că Regele a fost umilit prin ceea ce s-a întâmplat ieri) pierde din vedere două lucruri. Că a fost hotărârea fermă a Majestății Sale de a veni, iar eu unul nu cred că a greșit. Și era datorită noastră să pregătim pînă la capăt acest moment. Ei uită că Regele, care e o bucată din istoria acestei țări, nu poate fi umilit, orice s-ar întâmpla. Iar pe de altă parte nu țin seama de faptul că acest om, indiferent în ce situație l-a pus viața, a rămas drept și demn, a știut să rămînă un simbol, ceea ce s-a întâmplat și ieri.

Cred că păcatul nostru, al Opoziției, este că extrem de mulți intelectuali nu înțeleg că deocamdată politica românească se face în alb și negru. Nuanțele pot de foarte multe ori să strice. E păcat că este așa, dar deocamdată așa este. Putem discuta scolaric foarte multă vreme despre cetățenia Regelui Mihai, dar politic adevărul este unul singur: s-a instaurat un regim în 1948, i-a fost ridicată naționalitatea abuziv, neconstituțional - și față de Constituția de atunci, și față de cea de azi. Politic există un singur adevăr: un cetățean român venea acasă.

Regele a creat un prilej de a discuta din nou ceea ce este adevăr și minciună în politica românească. Gestul Majestății Sale a făcut evident faptul că trăim într-o dictatură. Pentru că dictatura se cheamă aceea în care soldații sînt puși să îndeplinească ordine ilegale, anticonstituționale, dictatura este aceea în care un român este împiedicat să vină acasă, în care nimeni nu-și poate asuma responsabilitatea, ci doar unul singur. Definiția dictaturii este o țară de slugi, și ar trebui să privim mai cu atenție fiecare în lăuntrul nostru, să descoperim cit sintem sau nu slugi. Pentru că



STEFAN AUG. DOINAS Un rege trebuie să aibă sfetnici regali

1. Este bine că Regele a fost invitat, dar este regretabil faptul că nu s-au creat condiții pentru ca această invitație să se și traducă într-o vizită reală în România. Părerea mea este că un rege trebuie să aibă sfetnici regali, care să cîntărească atît de bine lucrurile încît să nu-l expună pe Majestatea Sa nici unui risc ca acela prin care a trecut.

2. Sînt absolut sigur că interesul față de sosirea Majestății Sale era mult mai mare; probabil că oamenii au cunoscut că s-au luat măsuri represive și nu au vrut să se expună la busucală. În ceea ce privește prezența restrînsă aici, la Simpozion, interesul pur-istoric față de evenimentul de la 23 August este astăzi, fără îndoială, mai mic și ar fi fost nevoie de prezența Majestății Sale ca sala să fie plină.



3. Acest Simpozion va fi, pe de o parte, un cîștig categoric pentru istoriografie și, pe de altă parte, el a fost absolut necesar pentru formarea unei conștiințe juste a celor care încă se mai îndoiesc de rolul pe care l-a avut Regele Mihai în actul respectiv.

MIRCEA CIOBANU A fost incuiată ușa unei țări de către cei ce o administrează temporar

1. Nu a fost deloc o gafă, nu am înțeles de ce Regele n-ar fi trebuit să participe la acest Simpozion. Fundațiile și organizațiile neguvernamentale s-au angajat să facă ceea ce nu a făcut Guvernul. Nu este o gafă să vrei să deschizi o ușă atunci cînd ușa aceea este incuiată. Se pune în primul rînd problema: cine a incuiat-o? Pentru că nu e ușa lor, ci ușa unei țări pe care ei o administrează temporar.

2. Cînd Regele a venit de Paști, la aeroport erau chiar și mai puțini. Lumea care îl aștepta acum era pregătită să-l aștepte și în stradă. S-ar fi întâmplat exact ceea ce s-a întâmplat și la Paști, în 1992, nu mă îndoiesc de acest lucru.

Anchetă realizată de
GABRIELA ADAMEȘTEANU
și VIOLA VANCEA

Textul lui Emil Hurezeanu
din pagina 3 și interviul
cu Corneliu Coposu
din paginile 8-9 au fost
difuzate la
Radio Europa Liberă.

„23 August în istoria României“
Colocviu internațional
8-9 octombrie 1994

Mesajul Majestății Sale Regele Mihai
Doamnelor și Domnilor,

V-ați adunat în acest loc pentru a spune adevărul despre 23 August 1944. Au trecut cincizeci de ani de cînd România a ieșit din alianța nazistă, de cînd și-a concentrat forțele sufletești și materiale în jurul dorinței de a-și recupera prestigiul în fața lumii, demonstrînd că vocația pentru democrație îi este proprie și că numai nenorocul și constringerile istoriei au determinat-o să-și asume rolul de agresor alături de cel ce atentase la pacea lumii întregi.

Ieșirea din război a fost dorința tuturor românilor. Din momentul în care pașii soldaților români au trecut peste hotarele noastre etnice, chiar de atunci războiul n-a mai însemnat decît risipă de energie și de vieți omenești pe altarul unor idei străine de natura pașnică și profund civilizată a poporului nostru.

N-am fost singurul român care a înțeles că Țara se află în primejdie, iar dacă împreună cu bărbații iluștri ai armatei și cei ai vieții politice am pregătit pe ascuns actul ieșirii noastre din alianță, a fost pentru că vremurile nu favorizau nici gîndirea liberă, nici acțiunea la lumina zilei.

Actul de la 23 August n-a fost un complot și nici nu va putea fi numit astfel, cită vreme se va lua în considerație că în anii aceea activitatea partidelor era interzisă, iar presa supusă unui control dictatorial.

Hotărîrea noastră reprezenta voința națiunii! Dovadă că, în urma apelului adresat Țării, întreaga armată, de la cel mai simplu soldat pînă la corpul ofițerilor superiori, și-a respectat jurămîntul de loialitate față de Patrie.

În zilele acelea am repus în drepturile ei Constituția din 1923, pe care anii de dictatură o fuseseră să tacă. Astfel, părea că nimic nu ne împiedică să ne întoarcem la practicile democrației și să ne alăturăm popoarelor ce se apropiu, și cu ajutorul nostru, de ziua mult așteptatei victorii.

Din nefericire n-a fost să fie așa. Soarta țărilor din Răsăritul Europei fusese pecetluită și lăsată în mîna unui aliat ce avea să se arate în scurt timp mai dornic să-și impună ideologia și mai singeros decît celălalt, învins de curînd.

Așa încît actul de la 23 August 1944, în loc să fie ceea ce se prevăzuse a fi - un mod de a recupera lumina democrației -, a fost transformat, sub privirile aliaților înșiși, în poarta pe care aveau să năvălească în Patria noastră puterile întunericii comuniste.

Este de datorită dumneavoastră, a istoricilor de aici sau de departe, precum și a celor ce ați venit să depuneți mărturie despre evenimentele de acum cincizeci de ani, să spuneți adevărul. Oricît ar fi de dureros și de amar, el nu poate decît să înalțe cugetul deasupra împrejurărilor potrivnice și să-l elibereze.

Insemnătatea acestei zile nu mai poate fi acoperită, nici mistificată. Istoricii cu probitate morată și profesională i-au redat dimensiunile și au făcut-o accesibilă înțelegerii tuturor. Datorită strădaniei lor în arhivele românești și străine, n-au mai rămas decît foarte puține nelămuriri în privința faptelor ce au condus din aproape în aproape la ceasul întoarcerii noastre cu fața spre Europa. Dacă rămîne ceva de cercetat, atunci acest ceva se referă la modul în care poporul nostru a fost abătut din drumul său, deși actul de la 23 August i-ar fi asigurat dreptul la dezvoltare liberă, ca oricărui popor care s-a jertfit pentru libertatea altor popoare.

Nu mă aflu astăzi printre voi, așa cum aș fi vrut să fiu. Această despărțire este și ea un argument că nedreptatea ce s-a făcut românilor continuă să aibă și astăzi putere. Așa cum n-am recunoscut abdicarea obținută sub amenințarea armelor, tot așa nu pot recunoaște nici legea prin care mi s-a ridicat dreptul la cetățenia română. De asemenea, nu mă aflu printre voi, așa cum aș fi dorit, pentru că n-a fost rostul întregul adevăr despre urmările actului de la 23 August. Puterea nu are îndrăzneala să și-l asume și să-l răspîndească, atîta timp cît trage toate foaiele de pe urma in justiției de acum cinci decenii.

Vremea rostirii acestui adevăr este foarte aproape!
Așa să ne ajute Dumnezeu!

Mihai

PROTEST

ORGANIZAȚIA NAȚIONALĂ DE TINERET PAC protestează energic împotriva tratamentului aplicat Majestății Sale Regele Mihai pe data de 7.10.1994 la aeroportul Otopeni, moment în care și-a manifestat dorința de a răspunde la invitația celor nouă fundații care organizau simpozionul în legătură cu evenimentul din 23 August 1944.

Aceasta reprezintă o încălcare gravă a drepturilor omului și a libertăților individuale, cu atît mai mult cu cît Majestatea Sa este cetățean al României, calitate ce nu o poate pierde decît prin propria renunțare la aceasta, fiind născut în România.

Considerăm inadmisibil comportamentul autorităților, atîta timp cît Majestatea Sa a acceptat atît ordinea constituțională a României, cît și condițiile Guvernului.

Noi, ca organizație de tineret a unui partid care apără drepturile civice, ne vom manifesta întotdeauna pentru respectarea libertăților și drepturilor omului, conform Constituției României și Declarației Universale a Drepturilor Omului, la care și România a aderat.

Cine încalcă această Declarație se face răspunzător de prejudicierea imaginii României în lume.

Președinte Organizației Naționale de Tineret PAC
Răzvan Dumitrescu

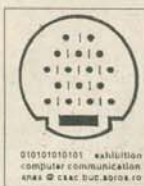
ALEXANDRU PALEOLOGU

1. Actualmente gafa este a Guvernului, care în perioada asta confirmă că este un guvern ilegitim, uzurpator și cu niște oameni incompetenți și lipsiți de inteligență, de spirit patriotic.



0101010101010101

A doua expoziție
anuală CSAC



Din ce în ce
mai grăbiți.
Mai puțin timp.
Și mai puțin.
Vitrine scumpe.
Interzise.
Iți vezi chipul reflectat
în prețuri in-
accesibile.
Nu te mai uiți.

COMUNICARE
CU
TRECĂTORUL
ORĂDEAN

un proiect de
EGYED JUDIT

O lecție de istoria artei.
O capcană estetică. Pe geam.
Oprește-te și vezi. Înțelege!
E pentru tine.
Comunitatea asta sîntem toți.
Cei care trecem.
Și nu ne oprim. Ce-ar fi
să vezi zilnic o lucrare de
artă? Proiectată pentru tine.
Video sau diapozitiv.
Pe vitrina unei galerii. Artă
spre în afară. Dacă strada nu
mai intră în galerie, galeria
iese în stradă.
Sau pe geam.
Retroproiecție.
Reacții la expresie.
Comunicare.



Poți ține ritmul?
Ești în putere?
Te poți adapta?
Rezisti?
Dacă nu, cine are nevoie de
tine?

DESPRE
BĂTRÎNETE

un proiect de
MARILENA
PREDA-SÂNC

Vîrsta a treia. Pensionari. Bătrîni. Bunici.
Care nu mai produc. Care așteaptă.
Oameni care nu mai sînt în
societate. Ci lingă. Paralel.
Să-i fișezi, să-i fotografiezi, să-i
filmezi.
Să-i întrebi. Să-i cunoști. Să te
cunoști.
Comunitatea la care și tu vei
aparține.
Dar pînă atunci?
De tine cine are nevoie?
DAN PERJOVSCHI

ANDREI CORNEA

Rădăcinile corupției

Unul dintre cele mai mari pericole
ce pîndesc atît indivizii cit și societă-
țile cărora ei le aparțin se numește
obișnuirea cu raul, adormirea vigilen-
ței, adaptarea la o mizerie cotidiană
administrată în doze suportabile. După
eșecul „scandalului Florică” de
anul trecut, raul major numit corrup-
ție pare a se fi banalizat în România,
iar ideea că este necesar și că merită
a se lupta împotriva lui pare acoperi-
tă tot mai mult de indiferență, cînd
nu de ridicol. Corupția tînde astfel să
se înfățișeze fie ca un universal
uman, fie ca un „dat al locului”, împo-
triva cărora orice împotriviire este
inutilă și orice denunțare inefficientă.

Discuțiile purtate în Parlament
asupra raportului Comisiei anticro-
rupție și mai ales Hotărîrea luată ul-
terior de Legislativ, prin care, prac-
tic, principiul avantajilor pentru gu-
vernanti al „corupției fără corupți”, al
corupției generice fără autori și mai
ales fără autori din interiorul Puterii
este, practic, legiferat, au arătat că
banalizarea raului a atins la noi un
nivel remarcabil de înalt.

Există și oameni care nu se conso-
lează atît de ușor, care, în spațiul
anestezierii generale, rămîn vigilenți.
Trei dintre ei, membri din partea
Opoziției ai amintitei Comisii parla-
mentare anticorupție, au vizitat Grupul
pentru Dialog Social pe 4 octombrie.
Ei sînt Ioan Mureșan, deputat
PNTCD de Mureș, Dorel Coc, deputat
PAC de Bistrița, și Ioan Ghișe, deputat
PL '93 de Brașov. Cum se știe, cei
șase deputați ai Opoziției din Comisie
au redactat un raport separat, anexat
raportului „majoritar” ce fusese con-
fecționat în principal de către senato-
rul Vonica. Neobișnuit, dar și plin de
semnificație, este că, în timp ce rapo-
rtul „minoritar”, foarte critic la
adresa factorilor de putere, este sem-
nat de toți cei șase membri ai Opozi-
ției, raportul Vonica nu a fost semnat
nici măcar de cei șapte parlamentari
ai majorității. De asemenea, tabla de
materii de la începutul volumului nu
cuprinde raportul Opoziției, ca și rapo-
rtul separat al deputatului PD. Aceste
„detalii” radacionale cu care rapo-
rtul Vonica va intra în istorie de-
monstrează cu o extraordinară clari-
tate, pe de o parte, lășitatea și obedi-
ența membrilor partidelor de guver-
nămint, pe de alta teama lor viscerală
că mai devreme sau mai tîrziu vor pier-
de puterea și li se va cere socoteală.

Și este din abundență motiv să li
se ceară socoteală. Așa cum au arătat
cei trei deputați ai Opoziției, Puterea
din România nu este numai profund
coruptă în sine, dar ea și îndeamnă la
corupție prin practicile ei fundamen-
tale. Esența acestei corupții stă în cea
ce e eu, în citeva articole, am numit
directocrație; asocierea strînsă, perso-
nală, de familie, de „clan”, între direc-
ția unor mari întreprinderi de stat și
cea a unor firme particulare sau cu
capital mixt, totul sub binevoitoarea
acoperire a puterii politice. Și acum
iată și unul dintre cele mai spectacu-
loase exemple de directocrație, așa
cum a fost el prezentat de către Ioan
Ghișe: cazul Băncii Dacia Felix. Ac-
ționarii principali ai acestei bănci
sînt mari întreprinderi de stat cu de-
puneri de multe miliarde de lei. În
mod surprinzător însă, 13 dintre di-
rectorii acestor întreprinderi se regă-
sesc, în calitate de acționari indivi-
duali, și pe lista acționarilor indivi-
duali, persoane fizice, cu un modest
aport de capital (cca 1 milion lei fie-
care). Or, dividendele primite de
aceste persoane sînt cu totul dispor-
ționate în raport cu sumele depuse
de ei, în timp ce societățile de stat ai
cărora directori ei sînt au primit di-
vidende insignifiante. Cu alte cuvinte,
prin intermediul alocării deviate a
dividendelor, capitalul public a fost
spoliat în favoarea unor „directocra-
ți”. Iar toate acestea s-au petrecut
cu reacții minime din partea autorită-
ților de stat abilitate să intervină.
Asemenea cazuri arată că, la noi, co-
rupția nu este un accident de parcurs,
oricît de grav, al tranziției, datorat
lipsei de autoritate a instituțiilor sta-
tului de drept, ci un element constitu-
tiv al strategiei și al practicii politice
proprii majorității guvernamentale.

Nu este întîmplător că în acest
caz, ca și în altele, Justiția rămîne
mută. Caracterul formal al separației
puterilor, în fapt dependența judica-
rii de Executiv face ca, adesea, atît
Parchetul cit și judecătorii să nu ia în
considerație asemenea cazuri flagrante,
să le amîne, sau să dea soluții lip-
sute de vigoare. În alte situații, decizii
corecte ale instanțelor judiciare, in-
clusiv ale Curții Supreme, sînt igno-
rate de autoritățile ce trebuie să le
pună în practică. Pe de altă parte,
atunci cînd anumiți demnitari co-
rupți, precum Paul Teodoru, fostul
ministru al Transporturilor, ori Ion

Oancea, fostul ministru al Agricultu-
rii, nu mai pot fi menținuți pe post
din pricina campaniei din presă îm-
potriva lor, ei nu sînt deferiți Justi-
ției, ci avansați: primul a devenit con-
silier al primului-ministru, iar cel
de-al doilea consilier al președintelui.
Cazul lui Viorel Hrebenciuc, ajuns
din prefect secretar general al Guver-
nului și distribuitor de locuințe de
serviciu unora ca Andrei Păunescu,
fiul lui Adrian Păunescu, este noto-
riu. Puterea are nevoie de slujbași co-
rupți și șantajabili, nu de oameni cu
coloană vertebrală, deoarece asigura-
rea transferurilor de capital de tip
„directocratic” este vitală pentru ea.

Nu este atunci nici o mirare faptul,
că s-a dorit nu numai eșecul, dar și
acoperirea cu ridicol a Comisiei anti-
corupție, în general discreditarea
eforturilor unora dintre parlamentari
de a pune în evidență cauzele adevă-
rate ale corupției și pe autorii ei prin-
cipali aflați în prezent în funcții de
putere importante. Blocînd accesul la
anumite documente foarte importan-
te (provenind multe de la SRI sau
Corpul de la control al primului-mi-
nistru), tergiversînd redactarea rapo-
rtului sau a unor părți din el, refu-
zînd să includă date relevante pre-
zentate de membrii comisiei sau for-
mulîndu-le edulcorat în versiuni „ad
usum Delphini”, respingînd audierea
primului-ministru sub pretexte
transparente, senatorul Vonica, sus-
ținut la vot de reprezentanții majorității,
a demonstrat că Puterea rămîne
incapabilă să se privească critic pe
sine.

Ce se poate face? În chip radical,
un singur lucru: a smulge prin vot
puterea actualei coaliții și a realiza
apoi, prin acțiuni economice, legisla-
tive și juridice, o veritabilă „revoluție
antidirectocratică”. Din acest ultim
punct de vedere, am plecat de la în-
trunirea de la GDS cu sentimente
contradictorii: prestația celor trei pa-
lamentari m-a convins că există,
printre politicienii Opoziției, destui
oameni hotărîți, devotați binelui pub-
lic, stăruitori, inteligenți și eficace.
Acest fapt îmbucurător rămîne, din
păcate, destul de puțin cunoscut de
opinia publică. Pe de altă parte, din
unele remarci ale lor am crezut a în-
țelege faptul trist că ei sînt insufi-
cient sprijiniți de partidele lor, ade-
sea fiind marginalizați, în împreju-
rea în care presa mulți politicieni ai
Opoziției din „rîndul întîii” sînt pre-
ocupăți aproape în exclusivitate de
afirmarea obsesivă a puterii lor per-
sonale ori a partidului pe care-l con-
duc, sau de delimitări doctrinare fără
relevanță. Că există și o Opoziție cre-
dibilă în România, însă în mare măs-
ură rău condusă, știm și dinainte.
Întîlnirea de la GDS mi-a mai confir-
mat-o o dată.

SÎMBĂTĂ 8 OCT.

• Protest la Foreign Office
Grupul de organizatori ai vizitei
Regelui Mihai I au înaintat către
Foreign Office și Ambasada Marii
Britanii la București o scrisoare prin
care solicită ca autoritățile britanice
să reanalizeze invitația adresată pre-
ședintelui Iliescu de a vizita Londra.
Cererea este motivată de refuzul au-
torităților române de a acorda vize pe
pașapoarte britanice, așa cum au
avut Regele Mihai I și Regina Ana.

LUNI 10 OCT.

• Consiliul European va trimite irășii
observatori
Senatorii români întorși de la
Strasbourg au informat că doi obser-
vatori ai Comisiilor politice și juridi-
că ale Adunării Parlamentare a Con-
siliului European vor continua moni-
torizarea României prin rapoarte alcă-

tuite din 6 în 6 luni. Senatorul
PNTCD Valentin Gabrielescu aprea
decizia ca pe una „de fond”, ce nu
a putut fi influențată de „show”-ul
oficial al președintelui Iliescu.

• PNTCD critică Guvernul
Prim-vicepreședintele PNTCD, Ion
Diaconescu, a calificat refuzul autorită-
ților de a acorda viză Regelui drept „un
abuz”, în condițiile în care fuseseră
date toate asigurările că vizita are un
caracter strict particular și că nu se
are în intenție contestarea ordinii
constituționale actuale. În continuare,
Ion Diaconescu a afirmat că în sîrșit a fost
aplanată criza din CDR.

• Victor Ciorbea va înființa CSDR
Peste 400.000 de membri sindical
din CNSLR-Frăția îl vor urma pe
Victor Ciorbea, ce a anunțat că inten-
ționează să constituie Confederația
Sindicală Democrată din România
(CSDR), care va încheia în același
timp un pact politic cu CDR.

Rubrică realizată de
RALUCA STROE-BRUMARIU
și MARIAN CHIRIAC

Din sumarul numărului
următor

- **Interviul
săptămîinii: Tudor
Greceanu**
- **Dan C. Mihăilescu,
despre Monica
Lovinescu
„Est-etica”**
- **Ilie Șerbănescu –
Regulament privind
efectuarea
acțiunilor valutare**

GABRIEL ANDREESCU

Mic dicționar privind Convenția Democratică

În această pagină a revistei fusese anunțată un fel de replică la articolul publicat de Andrei Cornea în numărul trecut, *Logica excluderii*, articol care mă șocase. O reacție asemănătoare am întâlnit mai târziu și la alți colegi de-ai mei. Cred că principalul deserviciu făcut de acest text nedrept are în vedere pe autorul său. Tonul și substanța intervenției lui Andrei Cornea au, ca în cazul fiecăruia dintre noi în situații asemănătoare, o explicație complicată. Renunț însă să intru în această logică a descoperirii cauzelor, care n-ar putea face abstracție de limitele mult prea personale ale autorului. Fiețea, decența intelectuală, raționalismul pe care le-am admirat întotdeauna la Andrei Cornea sînt altceva decît ceea ce se dovedește necesar pentru a face o operă corectă de jurnalist - care solicită mai curînd efort decît imaginație, mai curînd rigoare decît ingeniozitate, interes pentru realitate în locul interesului pentru tine însuși, respectul pentru adevăr, în competiție cu plăcerea demonstrației etc. Dincolo însă de personalitatea jurnalistului, este deja implicată o mitologie. Ea afectează analizele celor care judecă astăzi viața politică și o fac în presă, adică printr-un mijloc care constituie el însuși o componentă a vieții politice. Iată de ce, în locul unei replici, mi se pare mai cu rost „un mic dicționar” privind o „realitate” pe care nu am de ce să o compun din imaginile altora de vreme ce o cunosc din interior: Convenția Democratică.

Suspendarea PSDR

Majoritatea ziarelor, revistelor (inclusiv „22”, prin articolul lui Andrei Cornea), chiar comunicatul PAC au vorbit despre suspendarea PSDR, care ar fi fost decisă în ședința de acum două săptămîni a Consiliului Convenției Democratice. Această relație confundă două lucruri esențial diferite: suspendarea unei formațiuni și începerea procedurii de suspendare a unei formațiuni, anunțată în comunicatul CDR. Această distincție nu este numai una de interes teoretic. Într-adevăr, art. 11 al Protocolului CDR, semnat în iulie 1993 de către toate cele 18 formațiuni ale Convenției, are următorul conținut: „Excluderea sau suspendarea se face de către Consiliu cu a majoritate simplă, la propunerea a 2/3 din Comitetul executiv”. Ca urmare, ședința Consiliului național al CDR ar fi violat prevederile statutului dacă ar fi adoptat o decizie de excludere necerută prin Comitetul executiv al CDR. Ceea ce Comunicatul PAC și mulți ziariști au și acuzat, dar neținînd cont de adevărata formulare a Consiliului.

Despre rolul hegemonic al PNTCD în cadrul Convenției

Această formulă, folosită de asemenea în exces de către presă, are (conform termenilor) următorul sens: PNTCD are mijloacele să impună unor formațiuni din CDR propria sa opinie. Pentru aceasta, PNTCD ar trebui să-și asigure, prin ponderea sa ori prin influențarea altor formațiuni, numărul de voturi cerut pentru ca structurile de decizie ale CDR să exprime voința partidului d-lui Corneliu Coposu.

Care este realitatea? Din punct de vedere decizional, CDR se structurează pe două nivele: Comitetul executiv, în care cele opt formațiuni decid cu drept de vot egal aspecte ale activității curente a CDR, și Consiliul, unde sînt validate, tot cu pondere egală, propunerile Comitetului. Ca urmare, în cadrul Comitetului executiv, PNTCD are aceeași putere decizională cu partidele minuscule, cum ar fi PER sau PSDR. Această situație este și în cazul votului din Consiliu. „Rolul hegemonic al PNTCD în Convenție” ar putea rezulta, în aceste condiții, numai din capacitatea PNTCD de a manevra opinia celorlalte formațiuni. O situație unică în felul ei privește AFDPR. Într-adevăr, liderul AFDPR este și membru al PNTCD și, ca urmare, ar fi obligat și determinat să urmeze politica PNTCD. În acest sens, politica PNTCD are asigurații, din start, două voturi. La această observație trebuie însă notat că AFDPR are zeci de mii de membri, cu mult mai mult decît majoritatea partidelor. Apoi, mulți membri PNTCD sînt foști deținuți politici. De aceea, un vot al AFDPR întotdeauna alături de PNTCD nu este absurd. Să nu uităm în același timp că elementul declarat liberal din CDR (PL '93

și PNL-CD) are două voturi, deși rezultă din rupea unor bucați din același partid.

Bineînțeles, în timpul ședințelor celor două organisme de decizie ale CDR prestația și coerența unor lideri pot convinge pe ceilalți. Din acest punct de vedere, poziția d-lui Corneliu Coposu a avut, de-a lungul timpului, un rol important pentru opțiunile finale ale CDR. Dar asta se traduce nu prin rolul hegemonic al unei formațiuni în cadrul CDR, ci exprimă doar forța reprezentanților partidelor și formațiunilor membre ale coaliției.

În sfîrșit, acest aspect pune în discuție o altă sintagmă mitologizată de presă: cea de partid-satelit.

Despre partidele-satelit din CDR

Formula a fost folosită de către ziariști, pe vremuri, pentru partidulețe create de FSN (sau de strategii lor). Pentru formațiunile din CDR această exprimare este fără sens, chiar dacă formațiunile sînt minuscule, ca în exemplele date de către Andrei Cornea. Formațiunile în cauză s-au format independent și au rămas independente structural și decizional. Nu există nici o modalitate practică de a determina liderii acestor formațiuni să decidă contra intereselor lor și contra intereselor formațiunilor lor (dacă acestea din urmă coincid). În plus, marea majoritate a micilor formațiuni - exceptînd micro-partidele de tip PER ori PSDR - nu au nici un avantaj practic dintr-o participare la o alianță care le-a cerut să facă eforturi dar nu le-a oferit nici un avantaj.

Formațiuni civice și formațiuni politice

Una dintre ideile nicidecum puse în discuție la formarea CDR, dar vehiculată din ce în ce mai mult astăzi, este: ce caută formațiunile civice într-o alianță politică? Există cîteva argumente de ordin pragmatic, de genul: ele aduc resurse (atît de limitate în Opoziție), pot oferi expertiză în diferite domenii (partidele nu o au încă pe a lor), fac propagandă (și partidele au atît de puțini oameni) etc.

Dar există și cîteva observații de principiu pe care trebuie să le avem în vedere. Organizațiile se numesc civice nu pentru că nu și-ar asuma responsabilități politice (de altfel, etimologia cuvîntului ar trebui să fie convingătoare), ci pentru că nu au în vedere în principal acțiunea specifică unui partid.

În anumite cazuri este vorba despre necunoașterea situației. Andrei Cornea vorbește despre AC ca despre o organizație civică care nu ar avea de căuta într-o alianță politică. În realitate, Alianța Civică este o formațiune politică într-un sens cît se poate de propriu al cuvîntului: și-a propus prin statut scopuri politice. În presă s-a povestit de mai multe ori faptul că în momentul înscrierii judecătorești a insistat să se treacă în statutul Alianței: „asociație apolitică”, cerere refuzată. Dar chiar în afara acestor detalii, a gîndi viața alianțelor politice, în contextul nostru, speculînd pe seama titlaturilor și făcînd abstracție de substanță mi se pare un joc prea costisitor pentru ca să ni-l permitem.

Despre responsabilitățile președintelui CDR

Există mai multe acuzații la adresa președintelui CDR, Emil Constantinescu, care au culminat cu declarațiile PAC și ale lui Sergiu Cuneșcu, despre stilul său dictatorial sau din contră, despre lipsa de interes. O discuție despre responsabilitate presupune însă cîteva informații.

În primul rînd, cum reglementează statutul sfera de acțiune a președintelui? Atribuțiile lui sînt de a „convoca și conduce întrunirile Convenției, de a semna comunicatele și documentele oficiale ale CDR, de a reprezenta CDR în relație cu alte organisme. Ca urmare, responsabilitatea lui Emil Constantinescu privește cel mult calitatea reprezentării, felul cum organizează și conduce ședințele. Președintele CDR nu are nici măcar drept de vot asupra propunerilor în discuție. Eficiența CDR - inclusiv „deciziile de natură dictatorială” sau „lipsite de voință” - revine în totalitate liderilor formațiunilor politice.

Ceea ce pot să ofer cititorilor este amintirea perioadei de după alegerile din 1992, cînd am partici-

pat la toate ședințele CDR. Problema care se punea în acel moment era definitivarea protocolului, promis simpatizanților CDR, „în cel mult două luni de la alegerile prezidențiale”. Efortul principal al președintelui CDR, atunci, a trebuit direcționat către stabilizarea coaliției. Îmi amintesc că doi lideri, Sergiu Cuneșcu și Dinu Patriciu, contestau, la fiecare ședință, înțelegerile care fuseseră aprobate în întîlnirea anterioară. La aceasta se adăuga absența constantă a președintelui PAC. Semnarea protocolului, fără de care nu se putea finaliza nimic altceva, a devenit, ca urmare, o adevărată muncă de Sisif. Protocolul a fost definitivat la 8 luni de la data anunțată, iar în ședința imediat următoare semnării, Sergiu Cuneșcu a declarat că nu este de acord cu unele reglementări ale protocolului și a cerut rediscutarea lui!

O altă problemă a fost ridicată de formarea departamentelor funcționale și de studii ale CDR (politic, juridic, de strategie etc.). Pentru funcționarea lor era însă nevoie de resurse financiare și oameni. Au fost promise de către membrii CDR, prin instituirea unei cotații lunare. Doar Alianța Civică și PNL-CD sînt la zi cu aceste plăți, principala resursă financiară pentru funcționarea structurilor fiind Fundația pentru democrație, creată de către Emil Constantinescu, căreia îi revine meritul că sub titulatura CDR se face ceva ca atare.

Despre disciplina de partid și disciplina din cadrul unei coaliții

În sfîrșit, ultima chestiune asupra căreia mă opresc privește respectarea obligațiilor reciproce de către cei care au consimțit să fie membrii unui partid sau ai unei coaliții. Această respectare se mai numește „disciplină de partid” și este universală. Ea se aplică din Franța pînă în Statele Unite, din Grecia pînă în Suedia, pentru că în absența ei nu se poate asigura în nici un fel o strategie coerentă și deci nu se pot îndeplini promisiunile făcute electoratului. Într-un partid democratic, disciplina înseamnă aplicarea hotărîrilor luate cu respectul statutelor și în deplină transparență. (În cazul partidelor comuniste, „disciplina” era de fapt o formă de obediență.) Aceleași principii se aplică, evident, și coalițiilor.

În CDR s-au manifestat multe lucruri împardonabile: lideri care se atacă unul pe altul în presă, formațiuni care fac pacte politice și electorale paralele, parlamentari care sar capra la „7abc” spre stupefarea națiunii. Nu poți realiza ceva solid cu astfel de comportamente. Opinia publică arată un jenant oportunism cînd, pe de o parte, cere Convenției eficiență și demnitate, iar pe de altă parte acuză ideea folosirii unor sancțiuni acolo unde nu se mai poate.

Problema principală a CDR este respectarea de către formațiunile componente a ceea ce tot ele au hotărît împreună. Ne găsim nu în fața unei exagerate exigențe în acest sens, ci din contră, în fața nerespectării constante a principiului. Cum se poate ca în țara asta oamenii să disprețuiască atât de mult regulile, și mai ales cele pe care ei înșiși le-au instituit?

Iar regulile privesc nu numai pe politicieni, ci și pe ziariști. Ele includ și obligația ultimilor de a se informa, de a verifica informațiile și de a afirma adevărul, chiar atunci cînd realitatea contrazice sentimentele ori motivațiile proprii.

Economie

Economisiti Bani și Energie cu:

**AUTOMATUL DE LUMINA
CU TEMPORIZARE
PENTRU SCARA**

TIMP DE CONECTARE:

- 3 minute ± 20 %

SARCINA : - 1200 W

- BECURI sau NEOANE

- GARANTIE : 1 AN

- Perioada de PROBA

(Banii înapoi) : 1 LUNA

Electronic



Patent Pending

Acum oferit în condiții EXCEPTIONALE :
Pretul: 39000 lei, Taxe postale: 5000 lei
Montare (deocamdata București): 10000 lei

Cautam colaboratori ELECTRICIENI
în toată țara

Comandanți AUTOMATUL pentru LUMINA
prin posta. Plata la primirea coletului.
PARROT INVENT SRL, piata Al-Sahia 3,
bl.21, Bucuresti, sect.1
tel: 659.3282, tel/fax: 611.0731



Ce nu s-a înțeles din experiența Radu Câmpeanu

Domnule Coposu, vorbim într-un moment politic și public românesc foarte sensibil marcat de cel puțin două evenimente majore: CDR a traversat și tocmai depășește un seism. Epicentrul a fost localizat în zona PSDR-Cunescu, cu influențe marcate în zona PAC-Manolescu. S-a zguduit însă bine întreaga Convenție. Întimplarea de acum are cauze mai vechi, le cunoașteți mai bine, și mi-aș permite să observ că și șederea prelungită a domniei voastre a putut să creeze la un moment dat circumstanțe de favorizare a unor neînțelegeri în interiorul Convenției. Cum citiți dumneavoastră din Germania semnificațiile acestei crize acum, în fază acută.

Nu știu dacă lipsa mea a alimentat sau a agravat situația din Convenție, pe care fără îndoială că o cunosc; consider că e normal, firesc, ca într-o alianță democratică compusă din 18 formațiuni politice, din care 8 partinice, să existe divergențe. De altfel, CDR s-a constituit pe baza unui protocol limitat la câteva obiecti-

ve cu care toți factorii componenți ai alianței au fost de acord. Nici nu se poate ajunge la o înțelegere generală, pentru că CDR nu are obiectivul de a se prezenta ca un superpartid, ci ca o alianță democratică anticomunistă pentru restaurarea instituțiilor democratice în România. Sigur că divergențe și neînțelegeri au fost mai toată vremea, cele mai multe dintre ele însă nu au avut caracter de obiectiv, ci au avut la bază mai mult anumite veleități de ordin personal. Este firesc, atunci când există atâtea formațiuni, cu structuri diferite, cu pondere absolut diferită în opinia publică din țară, să existe tendințe de supralicitare. În general, partidele au căutat, chiar în cadrul Convenției, să se afirme cu forță mai mare decât cea pe care le-o asigura ponderea în opinia publică. În ce privește scandalul din ultima vreme, dl. Sergiu Cunescu face parte de la început din CDR. Domnia sa are a mulțimi Convenției pentru existența unui grup parlamentar social-democrat; pentru că am certitudinea că dacă partidul pe care îl conduce nu participa la alegeri în cadrul Convenției, nu putea depăși pragul de intrare în Parlament. De alt-

CORNELIU COPOSU „Cred în Convenție, cred în viitorul ei“

— interviu realizat de Emil Hurezeanu —

fel, să știți că foarte multe din formațiunile componente ale Convenției Democratice au reușit să devină partide cu reprezentare parlamentară tocmai datorită acestei alianțe. Într-o paranteză scurtă, această alianță, Convenția Democratică, am inițiat-o în iunie 1990. Sigur că nașterea ei a fost foarte dificilă, trecând prin mai multe faze pînă cînd am reușit să stabilim o înțelegere între partidele democratice, care aveau în fond unul și același obiectiv: instaurarea adevăratei democrații în România. Pentru aceasta s-a făcut apel la toate formațiunile. Pentru că nu toate au ponderat egal, Convenția a fost și teatrul de desfășurare a unei competiții în care fiecare partid mai slab voia să facă valuri, să arate că e mai puternic decât este în realitate. Acum vreau să fac observația că din recentul exemplu al lui Radu Câmpeanu, care a părăsit Convenția, suferind consecințele care se văd, nu s-au tras învățăminte; adică, fiecare din formațiunile acestea, datorită unor veleități personale, probabil că vrea să facă singură aceeași experiență pe care a făcut-o Partidul Liberal, condus de Radu Câmpeanu. Am convingerea că

partidele acestea mici care pleacă din Convenție se vor prăbuși și că singura lor șansă de supraviețuire și de afirmare politică este acționarea în cadrul Convenției, în cadrul înțelegerilor și al normelor pe care le-au acceptat împreună. Această ultimă ieșire se pare că i-a enervat pe unii din factorii principali ai Convenției — și eu regret foarte mult că n-am fost la București, pentru că probabil aș fi încercat să lichidez fără prea mare scandal aceste neînțelegeri. Dar eu nu renunț la speranța că pînă la urmă bunul-simț și propriul interes al formațiunilor componente ale Convenției vor triumfa. În ceea ce privește atitudinea PAC, în ultimul timp a fost, probabil, încurajat de sondaje. Fac aici o paranteză: să știți că, în sondaje, opinia publică românească, dată fiind că este neobișnuită să răspundă la formulare, face o confuzie între diversele partide liberale — avem vreo cinci — și între Alianța Civică și Partidul Alianței Civice. Alianța Civică este fără îndoială una dintre cele mai puternice formațiuni politice democratice din cadrul Convenției. De altfel, în cadrul Convenției există două formațiuni aparținice

DECLARAȚIE

Reunit în ziua de 5 octombrie 1994, Comitetul Național al Partidului Alianței Civice declară următoarele:

1) De mai multă vreme, PAC a solicitat Comitetului Executiv al CDR o analiză serioasă și obiectivă a activității și a rezultatelor obținute, analiză pe care o consideră drept singura cale prin care, corectîndu-și erorile sau neîmplinirile, CDR poate să răspundă cu adevărat așteptărilor electoratului său. În amănarea, fără nici o justificare, a unei astfel de analize, formațiunile membre, obligate de realitatea însăși, au adoptat tactici și strategii politice proprii, deseori divergente, și de care celelalte formațiuni au luat cunoștință prin intermediul conferințelor de presă. Din această nefirească situație s-au născut interpretări false ori tendențioase, amozități, ceea ce a condus la un veritabil război al comunicatorilor.

2) Funcționarea CDR n-a putut fi, în asemenea condiții, decât defectuoasă, atât la centru, cit și în filialele teritoriale. Multe din întîlnirile statutare s-au desfășurat la întîmplare, nepregătite, fără ordine de zi anunțată. Conducerea CDR nu s-a dovedit capabilă să coordoneze activitatea parlamentarelor, primarilor și consilierilor aleși pe listele comune. Nenumărate proiecte de legi vitale pentru democrație (Legea privatizării, a bugetelor locale, a partidelor, a învățămîntului, a patrimoniului și multe altele), pe care CDR s-ar fi convenit să le inițieze, au rămas în stadiul de promisiune. Au fost puse în practică de către unele partide din CDR măsuri contrare protocolului sau decise în mod unilateral, ceea ce a creat confuzie în rîndul electo-

rului și a condus la pierderea alegerilor locale în citeva importante localități. Absența unui dialog susținut a dat naștere unor situații aproape explozive, cum ar fi hotărîrea Consiliului CDR (și nu a Comitetului Executiv, cum cere protocolul) de a declanșa procedura de suspendare a PSDR sau declarațiile PNȚCD privind eventualitatea unei sancțiuni similare contra PL '93, ca să nu mai vorbim de amenințările repetate ale PL '93 că PAC și PSDR vor fi pur și simplu alungate din CDR.

3) La recenta întîlnire dintre conducerea lor, PAC și AC au căzut de acord asupra citorva puncte importante, consemnate în comunicatul dat publicității. Întîlnirea însăși trebuie apreciată ca un pas mare pe calea unității. Dar nu numai de PAC și de AC depinde înlăturarea dificultăților din CDR. Este necesar ca propunerile PAC și AC să fie luate în considerare de către ceilalți membri ai CDR și dezbătute în Comitetul Executiv, în așa fel încît o soluție de principiu acceptabilă pentru toți să se găsească, și cit mai repede cu putință, în practica politică a CDR. Comitetul Național al PAC dă mandat reprezentanților săi pe lângă CDR să susțină poziția exprimată în comunicat și totodată să negocieze propriile puncte de vedere ale PAC, diferite, uneori, cum e și normal, de cele ale AC sau ale celorlalți parteneri de coaliție.

4) Prioritățile PAC în privința CDR sînt următoarele: funcționarea, centrală și teritorială, a CDR pe baza unui protocol capabil să garanteze tuturor formațiunilor membre dreptul la opinie, la consultare și la participare în toate acțiunile comune; alcătuirea unui protocol de funcționare a filialelor CDR care nu doar să le permită acțiuni concertate, dar să evite orice tendințe de manipulare a lor de către eventuale grupuri de presiune sau orice posibilitate de a fi acaparate de către un singur partid:

alcătuirea unui protocol electoral care să țină seama, în desemnarea candidaților, de criteriul competenței și al moralității și care să sporească răspunderea fiecărui partid față de alegerea propriilor candidați; redactarea unor proiecte de legi considerate esențiale de către CDR și înaintarea lor spre dezbateri parlamentare în actuala sesiune: Legea privatizării, Legea bugetelor locale, Legea patrimoniului, amendamente la proiectul Legii învățămîntului; încetarea procedurii de suspendare a PSDR; integrarea Alianței Civico-Liberale în CDR, ca membru al Comitetului Executiv, cu toate drepturile și îndatoririle care-i revin în această calitate, la următoarea întrunire a Comitetului Executiv al CDR; asumarea de către toate formațiunile membre ale CDR a obligației de a se respecta reciproc, de a stopa atacurile și campaniile neloiale și de a-și preciza poziția față de actuala situație existentă în CDR; stabilirea unor termene precise pentru realizarea acestor deziderate.

Partidul Alianței Civice își exprimă, și cu acest prilej, încredințarea că Opoziția unită sub semnul Cheii va fi la înălțimea răspunderilor pe care și le-a asumat față de propriul electorat. PAC a făcut și va face tot ce depinde de el pentru ca unitatea CDR să fie o realitate politică și morală, și nu un simplu slogan. PAC atrage totodată atenția că, în condițiile în care dezideratele sale nu vor fi luate în considerare, perpetuîndu-se un anumit spirit de intoleranță și de hegemonie, care a blocat uneori funcționarea CDR sau a înlocuit dialogul, dezbaterile cu măsuri administrative, își rezervă dreptul de a se considera retras dintr-o alianță politică democratică transformată în chiar contrariul ei.

București, 5.04.1994
Comitetul Național al PAC

- politice, bineînțeles -, care au o pondere importantă, deosebită, și a căror prezență și contribuție s-au evidențiat și cu ocazia alegerilor, și acestea sînt: Alianța Civică și Asociația Foștilor Deținuți Politici, care fiecare dintre ele în parte reprezintă mult mai mult decît partidele mici, chiar cu reprezentare parlamentară, care fac parte din Convenție. În rezumat, eu sper că, după o furtună într-un pahar cu apă și după încercarea de a se face valori determinate de veleitățile personale ale unor factori politici, se va reveni la normal, iar Convenția Democratică va continua să funcționeze. De altfel, fac și eu observația, în extremis, că această Convenție Democratică va funcționa cu succes și cu mare aderență în opinia publică românească, indiferent de plecarea uneia sau alteia din formațiunile care o compun. Deci, în opinia publică românească s-a consolidat impresia că, în afară de Guvern, de partidul de guvernămînt, care nici măcar nu e un partid, ci conglomeratul politic care are drept liant interesul de moment și care reprezintă guvernarea actuală, ca și guvernările trecute, de altfel, nu există decît un antipod, adică Opoziția necoruptă. Ea urmărește într-adevăr și de bună-credință un viitor decent și sobru pentru România și are toate șansele de a redresa situația din țara noastră, adusă la marginea catastrofei de guvernările post-revoluționare. Deci, opinia publică știe de existența acestei Convenții Democratice și, la proximele alegeri, am convingerea că această Convenție Democratică va recolta un număr impresionant de voturi, determinat și de conștiința că, în creșterea sărăciei, în criza fără ieșire și lipsa totală de perspective pentru redresarea țării noastre, vinovată este actuala Putere. Deci, cred în Convenție, cred în viitorul ei și sint convins că actuala situație explozivă din cadrul Convenției nu este esențială, că se va redre-

sa. Și chiar, în extremis, dacă nu se va redresa, Convenția va merge cu succes înainte.

Cum vă simțiți, domnule Coposu?
Din punct de vedere al sănătății, urmez un tratament recuperatoriu după intervenția care mi s-a făcut și care sper că se va termina cam în două săptămîni de acum înainte. Sper ca la sfîrșitul lunii să mă pot întoarce în țară.

Vă doresc întremare grabnică și ani mulți de viață în serviciul valorilor democratice, al deșteptării României.

Mulțumesc domnule director, aceeași prețuire pentru Radio Europa Liberă și pentru colegii și subalternii dvs. de acolo.

Regele - ca cetățean român - are dreptul să vină oricînd în țară

Sînteți foarte amabil, vă mulțumesc. Domnule Coposu, sînteți, desigur, la curent că vineri 7 octombrie este așteptat la București Regele Mihai, fostul suveran al României. Există, cum bine știm, reacții diferite la 1) oportunitatea vizitei, 2) nevoia vizitei. Regele vrea să vină în țară și cea mai mare parte a cetățenilor ei vrea să-l primească pe Rege ca oaspete ilustru. Nevoia acestei vizite de ambele părți nu poate fi decît firească. „Acum nu e momentul“ pare să fi devenit însă, în același timp, de cinci ani încoace, reacția deloc inventivă a Puterii în privința oportunității vizitei regale. Există, și nu doar în „Evenimentul zilei“ de astăzi, în editorialul semnat de Ion Cristoiu, rezerve privind oportunitatea vizitei de acum ai Regelui, care vin din partea unor oameni politici. Aceste rezerve vin din partea unor oameni care altminteri privesc cu multă simpatie alături spre persoana Regelui, cit și spre monarhia constituțională. Se consideră de către aceștia că procedeul recomandat de sfătuirii de acum ai Regelui, referitor la intrarea în țară a Familiei Regale, fără vize valabile, n-ar fi demn de Majestățile

Lor. Sîntem curioși să aflăm care este opinia dvs., d-le președinte Coposu.

După părerea mea, Majestatea Sa Regele, fiind cetățean român, are dreptul să vină oricînd dorește în țară, mai cu seamă că a făcut și o serie de declarații asiguratoare că nu face vizita în țară pentru a incita la anumite manifestări antiguvernamentale. Prin urmare, Regele are dreptul să viziteze țara. Acum, cu ocazia împlinirii a 50 de ani de la evenimentele cruciale din august 1944, inițiativa de a reconstitui evenimentele cu ajutorul unor martori oculari, al unor actori ai evenimentelor, a fost bine venită; cu acest prilej s-a hotărît de către o serie de asociații dornice să restabilească adevărul istoric să fie invitată Majestatea Sa Regele, participant activ la evenimentele din august 1944. Sigur că, dacă aveam de-a face cu un guvern chibzuit și înțelept, problema ar fi trecut fără nici un fel de cutremurare - adică, pur și simplu, era invitat Regele să vină și să participe la un simpozion care aducea un profit real istoriei noastre adevărate și imaginii țării noastre în străinătate. Întrucît Guvernul, în repetate rînduri, și-a manifestat o ostilitate surdă, aproape inexplicabilă, o ură și o teamă de prezența Regelui Mihai în țară, fără îndoială că nu manifestă nici un fel de înțelegere față de această inițiativă. În fond, am aflat și eu, prin telefon, de la 2.000 și ceva de kilometri distanță, despre desfășurarea evenimentelor. Nu am participat în mod activ nici la negocierile privind cererea de viză pentru Rege, și nici la inițiativa sosirii Regelui în țară. Fără îndoială că Regele, așa cum a declarat în repetate rînduri, nu are intenția de a reveni în România ca suveran decît în momentul cînd majoritatea opiniei publice românești o va cere în mod expres, iar vizitele pe care vrea să le facă, le face în calitate de cetățean român, de om născut pe plaiuri româ-

nești, căruiu îi este dor de plaiurile natale și de oamenii din propria țară. În ce privește planul de a veni Regele, oportunitatea acestei inițiative este foarte greu de discutat, eu nefiind în mijlocul discuției și aflînd numai pe cale de informații colaterale ce se întîmplă. În orice caz, sper că lucrurile se vor desfășura normal, că vor funcționa bunul-simț și înțelepciunea proverbială ale românului, că Guvernul va dovedi chiar el sollicitudine și înțelegere pentru ca această ocazie să nu fie un prilej de înrăutățire a imaginii României în străinătate și un nou prilej de contradicție și de răfuială pe plan intern. Pe plan intern, situația noastră este extrem de gravă, lumea este sătulă de mizerie, de sărăcie, și mai cu seamă obsedată de lipsa oricărei perspective de refacere, aproape gata să intre în apatie; în condițiile acestea, sigur că e preocupată mai puțin de senzaționalul unor evenimente politice. Mi s-a citit și mie articolul d-lui Cristoiu, care este plin de bun-simț de altfel. În ce mă privește, trebuie să las în răspunderea inițiatorilor această punere la cale a vizitei. În orice caz, părerea mea este că prestigiul Majestății Sale trebuie să rămînă neatins prin ținută, prin demnitate. Deci, dacă Guvernul, în cele din urmă, consecvent cu o ținută absurdă, plină de ură și de neînțelegeri, va continua să manifeste aceeași opacitate la dorința Regelui de a-și vizita țara sau, în speță, de a participa la un simpozion de restaurare a adevărului istoric, atunci cred că nu trebuie să i se opună nici violențe și nici altceva decît acceptarea unei situații care nu este fără schimbare și de la care cred că se va reveni. Deci, în rezumat, nefiind parte în programul acestei vizite și avînd numai informațiile obținute prin telefon, îmi exprim nădejdea că totul se va solda în interesul prestigiului țării și al monarhiei.

Grupul pentru Dialog Social și Editura „Litera“

vă invită miercuri 12 octombrie a.c., ora 17, la Librăria Dalles.

Va avea loc lansarea cărții lui

PAVEL CÂMPEANU

„România:

Coadă pentru hrană.

Un mod de viață“



Vă mulțumim pentru participare.

Fundația Soros pentru o Societate Deschisă anunță programul

Oxford Colleges Hospitality Scheme

Programul oferă burse cu durată de o lună sau de trei luni în decursul anului 1995 și se adresează celor care doresc să lucreze în bibliotecile din Oxford sau să se consulte în acest centru universitar cu specialiști în domeniul lor de activitate.

Condițiile de eligibilitate:

♦ absolvenți ai facultăților cu profil umanist, social sau de științe naturale; vor fi preferați candidații care se află într-un stadiu avansat în pregătirea tezei de doctorat sau

lucrează la un proiect de cercetare;

- ♦ o foarte bună cunoaștere a limbii engleze;
- ♦ să nu fi petrecut mai mult de două luni în Occident în ultimii doi ani;
- ♦ vor fi preferați candidații care nu au mai avut ocazia să studieze în străinătate.

Pentru informații suplimentare și formulare-tip vă invităm să vă adresați unuia din sediile Fundației pentru o Societate Deschisă. Termenul limită de depunere a dosarelor: 15 noiembrie 1994.

Adresele Fundațiilor Soros din țară:

■ București: Calea Victoriei 155, bl. D1, sc. 7, et. 3; Tel.: (01) 659.07.20; 659.13.21; Fax: (01) 312.27.45

■ Cluj - administrația: Str. Galaxiei 1A, CP 1084, 3400 Cluj; Tel.: (064) 19.40.83; 19.40.82; 19.40.64; Fax: (064) 19.40.83

■ Iași: B-dul Copou 19, 6600 Iași; Tel.: (032) 14.69.35; 14.72.41; 14.78.04; 14.55.30; Fax: (032) 14.71.00

■ Timișoara: Str. Semenici 10, 1900 Timișoara; Tel./Fax: (056) 19.99.60; 19.24.93

■ Brașov: Str. Iuliu Maniu 47, COPCO, cam. 516; Tel./Fax: (068) 15.16.93

■ Arad: B-dul Decebal 2-4, cam. 110B; Tel.: (057) 26.31.55



ILIE ȘERBĂNESCU

FMI și Banca Mondială – 50 de ani

– Cazul României –

Săptămîna trecută s-a desfășurat la Madrid reuniunea anuală comună a Fondului Monetar Internațional și Băncii Mondiale, al cărei caracter aparte din acest an a fost legat de faptul că a marcat împlinirea a jumătate de secol de la înființarea celor două instituții.

Un bilanț dichotomic

Prin crearea FMI s-a urmărit constituirea unui cadru și a unui mecanism de cooperare în domeniul monetar internațional pentru eliminarea restricțiilor valutare care stînjesc schimburile mondiale, pentru promovarea unor raporturi stabile între monede și organizarea unui sistem multilateral de plăți. Din participările țărilor membre, resurse pe termen scurt și mediu sînt puse la dispoziția acelor care sînt aflate în dificultate cu plățile externe pentru finanțarea unor programe de ajustări economice care să ofere șansa corectării dezechilibrelor. Prin Banca Mondială, tot din participările membrilor – care trebuie să fie mai înțelegători ai FMI –, s-a vizat sprijinirea cu fonduri pe termen lung a celor în nevoie, Banca încurajînd mai înțelegător reconstrucția postbelică a țărilor europene și apoi proiecte economice în țările mai puțin dezvoltate.

Dacă aceste instituții și-au realizat obiectivele este greu de răspuns cu un simplu da sau nu. Întrucît ultimele cinci decenii, în care evoluțiile din economia mondială nu ar putea fi despărțite de existența și influența acestor instituții, au fost acelea în care s-a înregistrat și cea mai îndelungată, susținută și semnificativă expansiune economică și comercială din istorie, dar și cea mai formidabilă adîncire a discrepanțelor de dezvoltare.

Cîteva decenii de anormalitate economică

În această perioadă, România s-a aflat patru decenii și jumătate din cele cinci într-o altă lume. A anormalului, oricum, din punct de vedere economic. După cele patru decenii și jumătate de comunism, România nu este nici dezvoltată, nici nedezvoltată, ci cum e mai rău, dezvoltată deformat, datorită arbitrarului și voluntarismului prin care politica a oprit economicele, ignorînd eficiența și competitivitatea. România are o economie nu numai de performanță mediocră – cu un masiv sector neviabil –, dar și cu totul insignifiant implicată cantitativ și calitativ în economia mondială.

În 1972, pentru a accede la resursele de finanțare pe termen lung ale Băncii Mondiale, Ceaușescu – făcînd și jocul copilului teribil în blocul sovietic – a acceptat marea incomoditate pentru regimul comunist pe care o presupunea apartenența prealabilă la FMI: de a pune la dispoziție date reale despre economia românească.

Dar apartenența la FMI nu a ajuns să constituie nici cel mai mic impediment pentru regimul comunist ca să conecteze realmente România la obiectivele și mecanismele normalității economice. Leul a rămas complet neconvertibil, de nimeni recunoscut

pe plan internațional, și deci fără vreo semnificație. Degeaba caută unii acum fălci trecute ale leului, care n-au existat. Realitatea este că, în bani adevărați, leul n-avea nici o valoare și că, în spatele acestui fapt pe care îl reflecta absența oricărei convertibilități în valută străină, pe plan intern se puteau practica cele mai mari minciuni și falșuri economice, care au generalizat anomalia în economie.

Deja după 15 ani inevitabilul rupturii dintre cele două lumi, fără nici o legătură între ele, se produsese: în 1987-1988, relațiile României comuniste cu FMI și Banca Mondială au fost suspendate, Bucureștiul lui Ceaușescu, în perspectiva iminentei, pe atunci, achitări a datoriilor externe, refuzînd să mai pună la dispoziție vreo dată statistică despre realitatea din economia românească.

Umbra trecutului

Reluarea acestor relații după schimbările politice din '89 s-a făcut în contextul în care România d-lui Iliescu s-a angajat nu numai să adere la obiectivele și mecanismele celor două instituții financiare mondiale, dar și – fără să o fi silit cineva – să treacă la o economie de piață. Cele două instituții, luînd de bun acest angajament al României, n-au făcut ulterior decît să reclame rezolvări, în spiritul trecerii la o economie de piață, ale problemelor cînd autoritățile de la București au venit să ceară an de an credite de la FMI pentru acoperirea deficitului de plăți (adică pentru a putea trăi peste posibilitățile curente) și de la Banca Mondială pentru finanțarea unor proiecte de restructurări și modernizări industriale. De cînd ani asistăm la un fel de bătălie asupra reformei între cele două instituții, pe de o parte, și autoritățile de la București, pe de altă parte. Nu o dată, în acești cinci ani, oficialitățile de la Palatul Victoria au încercat să trișeze, să păcălească. Pe cine? Evident, numai pe noi. În orice caz, reforma a apărut și a fost de fapt făcută în România la insistențele și la presiunile FMI și ale Băncii Mondiale. În loc ca acestor instituții să li se fi cerut asistență în urgentarea și facilitarea reformei.

Reformă datorată instituțiilor financiare mondiale

Liberalizarea cursului valutar a fost smulsă autorităților postdecembriste după ani de negocieri și sub sabia opririi accesului României pe piețele financiare internaționale. Cu toate că era unica modalitate de a se ajunge la un nivel realist al acestuia și la o evoluție a sa în funcție de situația din economie. Și în ciuda faptului că, deși nu totul se rezolvă printr-un curs valutar realist, nimic nu se poate face fără acesta, constituind condiția indispensabilă introducerii de adevărați și ordine în economie. Rezistența a fost legată tocmai de încercarea disperată de a menține industriile falimentare și oala comună a centralismului din care să fie direct sau camuflat întreținute.

Patru ani au fost practicate așa-numitele cursuri paralele – rezultînd din funcționarea unor pie-

te paralele –, care au costat imens, virînd în cerc vicios inflația internă și devalorizarea externă a leului. În mod absolut aiuritor, s-a întîmpinat rezistență pînă și la introducerea dobînzilor real- pozitive, adică acoperitoare ale inflației, deși fără acestea nu exista nici o șansă de a se lupta împotriva fugii de leu și goanei după valută ca valoare-refugi și, deci, împotriva inflației interne și devalorizării cursului valutar.

Acum autoritățile de la București gustă din deliciile stabilizării relative a cursului leului, pe care nu ezită să și-o treacă în cont ca pe o reușită proprie, deși a fost obținută pe mîna politicii FMI. Dacă România capitalizează acum o brumă de reformă, dacă leul, după 50 de ani, are cît de cît o semnificație, faptul se datorează FMI și Băncii Mondiale.

Leul este atît de puternic pe cît poate economia

„Că leul are doar o convertibilitate limitată, ce se referă numai la operațiunile de cont curent (nu și de capital) și numai pe plan intern (fără a putea circula pe plan internațional), este absolut normal, economia românească în stadiul în care se află neputînd permite mai mult. Că această convertibilitate se realizează, la un curs de 1.800-1.900 lei pentru un dolar, este de asemenea o determinare a performanțelor de care este în stare economia țării. Că, prin mecanismul de echilibrare impus de cursul realist al leului, prețurile interne s-au așezat pe o structură și la niveluri comparabile (în valută) cu cele mondiale, este un lucru bun și de salutat, chiar dacă ne afectează dureros pe cei mai mulți dintre noi. Că salariul mediu este doar de 80 dolari în România, față de sute sau mii de dolari în alte țări, aceasta este o altă problemă, de care oricum nu poate fi făcut responsabil cursul leului. Determinarea se află în nivelul productivității muncii. Și acesta este nivelul performanței economiei românești, acesta este și standardul puterii de cumpărare.

Săptămîna trecută s-a desfășurat la Madrid reuniunea anuală comună a Fondului Monetar Internațional și Băncii Mondiale, al cărei caracter aparte din acest an a fost legat de faptul că a marcat, inclusiv prin conferințe speciale prealabile, împlinirea a jumătate de secol de la înființarea celor două instituții în cadrul evenimentelor celebre Acorduri internaționale de la Bretton Woods.



Ce se dorește prin controlul valutar?

În Monitorul Oficial nr. 263 din 19 septembrie a.c. este publicat Regulamentul privind efectuarea operațiunilor valutare. Nu ne propunem să comentăm textul cu valoare de lege emis de Banca Națională a României. Însă la solicitarea unor cititori ai revistei noastre ne vom opri doar asupra Capitolului VI – Controlul valutar, care începe astfel:

Societățile bancare și celelalte persoane juridice rezidente, autorizate să efectueze operațiuni valutare, răspund de aplicarea corectă a prevederilor prezentului regulament.

În acest scop, la efectuarea operațiunilor dispuse de clienți, societățile bancare autorizate vor urmări ca, pe documentele ce le sînt prezentate de persoanele juridice și/sau fizice în vederea efectuării oricărei operațiuni de transfer bancar, depunere sau ridicare de valută în numerar, solicitantii să menționeze proveniența, respectiv destinația pe care o vor da sumelor respective. Totodată, societățile bancare vor solicita documentele justificative corespunzătoare și, după caz,

autorizările prevăzute de prezentul regulament și de normele Băncii Naționale a României.

Pentru a lămurii nedumeririle create de acest text cu valoare de lege, redactat ambiguu și alarmanț pentru actualii și ipoteticii clienți ai băncilor din România („măsură securitistică” – s-a spus), am adresat BNR, d-lui guvernator Mugur Isărescu, joi 6 octombrie a.c., următoarele întrebări:

1. De ce clienții societăților bancare, persoane juridice și/sau fizice, trebuie să menționeze proveniența, respectiv destinația pe care o vor da sumelor provenite din transfer bancar, depunere sau ridicare de valută în numerar?

2. Ce înseamnă „documente justificative corespunzătoare și după caz autorizările prevăzute de prezentul Regulament și de normele BNR”?

3. Cum poate demonstra un client al băncii că sumei scoase din bancă îi va da o anumită destinație? Ce se întîmplă cu acel client dacă ulterior scoaterii banilor le schimbă destinația?

Pînă la închiderea ediției nu am primit nici un răspuns, deși zilnic am sunat de mai multe ori la BNR. „O anumită doamnă care ar fi în măsură să răspundă este plecată în străinătate.” Sau: „Se va ține mai tîrziu o conferință de presă, intrucît au fost solicitați din partea mai multor ziare.” Sau: „Dl. guvernator nu este în bancă” etc.

Între timp, un client al unei bănci din București a cerut funcționarilor de la ghișeu explicații: „Vedeți-vă de treabă, nu se aplică așa ceva!”. De ce atunci a fost necesară redactarea unei reglementări care nu se aplică? Dar dacă într-o bună zi autoritățile dau ordin să se aplice și atunci fiecare client va trebui să dovedească de unde are banii și cum vrea să-i cheltuiască? Își inchipuie BNR, dl. Mugur Isărescu personal, că la ghișeu se va prezenta vreun client care, cu ochii umezi în ochii curioși ai funcționarului, va spune: „Dolarii pe care îi depun i-am obținut din plasarea a 2 t de heroină”? Sau: „Banii pe care îi scot vreau să-i investesc într-o afacere cu arme”?

Cine are naivitatea de a crede că astfel nu vor mai fi spălați banii murdari?

RODICA PALADE

CEZAR BALTAG

Calendarul ebraic și sărbătorile toamnei

(Urmare din numărul trecut)

Primele zece zile ale lunii Tisri până în ziua de Yom Kippur sînt Cele zece zile de penitență. În concepția post-exilică, Anul Nou civil (Roș Hașana) este o zi de judecată. Cum însă nimeni nu trebuie să se socotească nici definitiv absolvit, nici condamnat, Dumnezeu acordă fiecăruia un termen de zece zile, până la Yom Kippur, ca să se pocăiască; hotărîrea definitivă, Domnul o ia numai în Ziua Ispășirii: cei care prin smerenie, cîntăc, post și rugăciuni s-au împăcat cu Dumnezeu (și cu semenii) pot spera că vor fi „înscrise în cartea vieții”, după cum se vede și din scurta rugăciune-adaos de la Ș'mone Esre din aceste zile: „Pomeneste-ne de viață, o, Rege doritor de viață, și înscrie-ne în cartea vieții pentru Tine, Doamne al vieții!” (v. Ordinea rugăciunilor, p. 72). În imnul numit Unsane Tokef se specifică: „De Roș Hașana se scrie și în zi de Kippur se pecetluiește: cîți să dispară și cîți să se nască, care va trăi și care va muri...” etc. (Mahzor, p. 211).

Yom Kippur

Ca și Anul Nou, Ziua Purificării (Yom Kippur) comportă în vremurile pre-exilice o structură sacrificială și cathartică. Textul biblic este grav și solemn: „Aceasta să fie pentru voi lege veșnică: în luna a șaptea, în ziua a zecea a lunii, să postiți și nici-o muncă să nu faceți, nici băstinașul, nici străinul care s-a așezat la voi. Căci în ziua aceea vi se face curățire ca să fiți curați de toate păcatele voastre înaintea Domnului, și curați veți fi. Aceasta este cea mai mare zi de odihnă pentru voi și să vă smeriți zilele voastre prin post. Aceasta este lege veșnică” (Leviticul XVI, 29-31, s.n.). În același capitol XVI este prescrisă marea jertfă a împăcării, săvirșită numai de Marele Preot, singurul care intra în cea mare zi în Sfînta Sfîntelor (după ce își spăla înaintea tot trupul și îmbrăca veșminte imaculate de in) și sacrifică animalele prescrise pentru jertfa „pentru păcat” sau „pentru arderea de tot”: un vițel și un berbec, pentru sine și casa sa, și doi țapi și iarăși un berbec, pentru obștea israeliților. Înjunghi-

ind vițelul, preotul se purifica mai întîi pe sine în vederea jertfei de purificare a comunității. Apoi lua cărbuni aprinși din jertfelnic și aprindea candelulele cu tămîie și arome ca să acopere cu fum Chivotul Legii, pentru ca taina infircoșătoare a puterii divine să nu-l ucidă, stropoa cu degetul muiat în sîngele vițelului capacul Chivotului de șapte ori, după care înjunghia țapul tras la sorți pe numele Domnului, purificînd astfel lăcașul de „necurăția fiilor lui Israel”, ieșea îndărăt la jertfelnicul „cel de dinaintea Domnului”, stropindu-l și pe acesta de șapte ori cu sîngele vițelului și al țapului jertfit. Totul se petrecea fără ca nimeni să asiste la aceste ritualuri sacrificiale. Urma partea finală, enigmatică, aceea a transferării tuturor păcatelor comunității asupra țapului tras la sorți în numele lui Azazel și alungarea lui în pustie, de un om desemnat anume, ca să ducă „în pămînt neumbat” toate nelegiuirile adunate în întregul an.

Evident, ritualul sinagogal de după ultima dărîmarea a Templului din anul 70 nu mai comportă cultul sacrificial din Templu de la Ierusalim; acesta este doar reactualizat verbal prin citirea pericopelor descriind prescripțiile sacrificiilor. Cu toate acestea, caracterul ispășitor și de purificare al sărbătorii s-a păstrat. Yom Kippur are, s-a spus, prestigiul sacru al unei „simbete a simbetelor”, refăcînd intrucitva ordinea cosmică instituită la Crearea. Există, ca și în cazul slujbelor de Roș Hașana, un algoritm precis, o rînduială pentru slujba de seară, cea de dimineață, cea de adaos și, apoi, aceea de după-amiază. Aceste slujbe încep cu aprinderea luminărilor din seara de Yom Kippur și îmbrăcarea unor haine albe (evocînd veșmintele de în rînduite de Dumnezeu prin Moise lui Aaron) și continuă cu rugăciunile rituale (Kal Nidra) în ordinea prescrisă de Mahzor. Există, de asemenea, și o Rînduială a Mărturisirii Păcatelor, în ordine alfabetică, registrul păcatelor repetînd de două ori ordinea alfabetului ebraic.

Pericopa Torei de Saharî Musaf din ziua de Kippur evocă ritualul săvirșit de Marele Preot în Templu din Ierusalim, momentul cel mai solemn, acela al intrării în Sfînta Sfîntelor și al supremei purificări. Haftara zilei conține un pasaj din Isaia. Se rostește apoi rugăciunea Izkor, de Pomenire a morților. La Min'ha se citește pericopa Ahrei Mot și la Haftara de după-amiază Cartea lui Iona, vorbind despre pocăința ninivitenilor și iertarea lor.

În fine, această sărbătoare are și o slujbă de încheiere (Ne'ila), care se săvirșește la asfințitul Soarelui, așa încît să se săfirșască odată cu răsărirea Luceafărului de seară. Slujba de Ne'ila simbolizează „închiderea Porților” Cerului (dar și ale Templului) precum și faptul că judecata este acum „pecetluită”.

Cînd se face noapte, oficiantul rostește cu glas tare și obștea repetă versetele: „Ascultă, Israel, Domnul Dumnezeu nostru, Domnul unul este” (o dată); „Lăudat fie numele glorioasei sale împărății în veșii veșilor” (de trei ori); „Domnul singur este Dumnezeu” (de șapte ori). Apoi se încheie Chivotul, se oficiază kaddușul întreg și se sună o dată din șofar (v. Ordinea rugăciunilor, p. 437).

La ieșire, evriii își adresează unul altuia celebrare urare: „La anul la Ierusalim!”.

Sukkot – Sărbătoarea Corturilor

În sfîrșit, Sărbătoarea Corturilor, Sukkot, este, după cum s-a spus, „un exemplu de transformare a unei sărbători agrare în comemorarea unui eveniment biblic”. Inițial sărbătoare arhaică a recoltei și de mulțumire lui Dumnezeu pentru bogățiile toamnei (Leviticul XXIII, 43), stă mărturie despre „transformarea ei în comemorare a ieșirii din Egipt și a ridicării colibelor în deșert” (Culianu, Dicționar..., p. 213). Sensul ceremoniei este bucuria și recunoștința: „În ziua întîi a cincisprezecea a lunii a șaptea, cînd vă strîngeți roadele pămîntului, să sărbătoriți sărbătoarea Domnului șapte zile: în ziua întîi este odihnă, în ziua a opta este iarăși odihnă. În ziua întîi să luați ramurile arborelui frumos (ethrog), ramuri de finic (lulab), ramuri de copac cu frunze late (aboth) și ramuri de sălcii de riș și să vă veseliți înaintea Domnului, Dumnezeu-lui vostru, șapte zile. (...) Să locuiți șapte zile în corturi, toți cei născuți din Israel. Ca să știe urmașii voștri că în corturi am așezat pe fiii lui Israel cînd i-am scos din pămîntul Egiptului” (Leviticul XX, 39-45).

Spectacolul Ierusalimului antic, presărat cu colibe din ramuri și frunze pe străzi, cu lămpi și torțe aprinse noaptea, cu muzică și adunări bucurioase în curtea Templului, trebuie să fi fost captivant. Sărbătoarea și-a păstrat, în bună măsură, nota de jubilație și veselie, chiar și fără colibele din ramuri de finic și lulab, de dinaintea Exilului și Diasporei.

(Continuare în numărul viitor)

Revista presei

Pe cine iubea Ceaușescu

● Editorialul lui Laurențiu Ulici din Luceafărul nr. 20 se intitulează Noua frică. După ieșirea din epoca Ceaușescu, „o nouă frică e pe cale să ne intre în suflete: frica de istorie. În dublu sens: de a o face și de a o suporta”. Așa explică Laurențiu Ulici „pendularea între narcisism colectiv (etnic) și disprețul unuia față de celălalt”, așa se explică „precipitarea a tot mai numeroase grupuri și categorii sociale spre indiferență”, ca și „însingurarea tratată în orizontul supraviețuirii goale”. Pentru mulți români, „viitorul îmbracă hainele unui trecut dezavuat”. Dar, ne asigură L. Ulici, nu sîntem prima generație care trăiește „frica de istorie”. Au trecut prin ea și pașoptiștii, de pildă. Soluția lor: „un principe străin, un Vodă care să redeschidă apetitul pentru istorie”.

● Dilema nr. 91 se ocupă de Suspiciune (număr alcătuit de Tita Chipșer și Ilieș Cămpeanu). Mărturia lui Florin Iaru: „Sînt suspicios c-așa mi-e felul. N-am pe cine să fiu suspicios, dar mi-e teamă să n-am obiectul suspiciunii mele. Dezvolt o suspiciune inteligentă pe care o teoretizez și care construiește o realitate nouă. Alții devin suspicioși și mă atacă. Profuția mea se adevărește. Am avut dreptate să fiu suspicios”. Tot aici, Andrei Pleșu observă în trecut... că „pînă și cei mai sticloși apologeti ai Convenției au început să afigure priviri obosite și să admită că ceva nu e în regulă” și se întrebă „cît timp urmează să ne (mai) referim la opoziție ca la o vîietate debilă, care trebuie cocoloșită dragăstos pînă și-o veni în fire”.

● Suspiciunea bună nu prea trece primejdia rea, după cum se vede din articolul lui Alex. Ștefănescu de pe ultima pagină a revistei Zig-Zag nr. 228. Mai întîi, Alex. Ștefănescu pare să găsească aproape legitimă interpelarea intempestivă a celor șapte parlamentari români adresată unui senator american („O sesizare promptă a unei erori a Guvernului american”). El observă însă ca, în ciuda protestelor pe toate vocile stîrnite în presa noastră de acest incident diplomatic, nimeni n-a răspuns, de fapt, la „ceștiune”. S-a vorbit mult, și totuși nimeni n-a spus dacă atitudinea d-lui Alfred Moses de pe vremea cînd inspecta realitatea din România lui Ceaușescu pentru uzul informativ al Congresului american este sau nu o realitate. Mai mult, printre altele contra-acuzații de antisemitism, de intoleranță (cărora Alex. Ștefănescu nu le găsește suport în textul propriu-zis al scrisorii), ambasadorul pîrît a fost totuși confirmat în funcție.

● În Expres Magazin, senatorul PUNR Adrian Moțiu, inițiatorul scrisorii bucluceșe, iese din capcană cu grație: formularea incriminată – cum că prezența d-lui Alfred Moses în România „ar alimenta extremismul” – se referă numai și numai... la extremismul comunist!! Mai precis, un asemenea ambasador ar da apă la moară foștilor CPEx-iști dați afară rînd pe rînd de la Jilava. „Îmi e teamă de o revenire a comunismului”, adaugă gînditor senatorul PUNR.

● În Curierul românesc (numărul pe septembrie), guvernatorul Băncii Naționale, Mugur Isărescu, explică în cel de ne-l ar scoate bancnota de 100.000 lei din „epoca de piatră” în care ne situează actualmente sistemul nostru de plăți: deocamdată, cea mai mare bancnotă românească, cea de 10.000 lei, valorează... 6 dolari! Din același interviu mai aflăm că, între 1983, cînd a început să-și plătească datoriile externe, și decembrie '89, România a făcut plăți în valoare de 20,5 miliarde de dolari, situație fără precedent în lume și, apreciază guvernatorul BNR, lipsită de orice logică. Ceaușescu a plătit peste 20 de miliarde (dobînzii și plăți în avans), pentru o datorie de 6 miliarde, refuzînd facilitățile răscurpării creanțelor.

● Europa nr. 175. „Toată lumea știe cît de mult i-a iubit Nicolae Ceaușescu pe tineri și pe muncitori” (Ilie Neacșu).

● Cronica politică nr. 5. Pentru dl. Oliviu Gherman, proiectul Legii pentru accelerarea privatizării „este în întregime negociabil”, dar (știm: să se revizuiască, primesc, dar...) „exceptînd punctele nodale”...

TANIA RADU

SUNĂ ȘI CÎȘTIGĂ!

În fiecare dimineață, între orele 8.15 și 8.45, poți cîștiga numeroase premii, oferite de firmele:

Polar Electronics, STM, Bozkir Lighting, Nemira, Teranita, Sabina, Gipo Pescar, Vivo, Champ.

Marele premiu: 1 TV color Polaris 2.000

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A										
B										
C										
D										
E										
F										
G										
H										
I										
J										

Nu trebuie decît să suni la 631.73.89 și să propui una din căsuțele grilei. Premiul ascuns acolo îți aparține.

1994

12-18 octombrie

SORIN ANTOHI

Expresii ale STIGMATULUI COLECTIV II

1. Ura de sine

Pentru bunul simț, ura de sine pare neverosimilă. Într-adevăr, este oarecum greu de admis că indivizii aparținând unor grupuri discriminate reacționează atât de ciudat la excludere, diabolizare ori pur și simplu exterminare, când tocmai persistența unui inamic comun ar trebui să funcționeze ca factor de coeziune. Și totuși, în mai multe epoci și în mai multe culturi, din antichitate până astăzi, s-a putut observa efectul coroziv al stereotipului format în interiorul unor grupuri dominante asupra autoimaginii marginalilor și a grupurilor dominate. Tendința victimei de a-și copia persecutorul e mult mai bine cunoscută, dar în aceste cazuri atenția e reținută de perversa fuziune de caractere care face interschimbabile persoanele lor morale (a se vedea literatura fenomenului concentraționar comunist, de pildă, cu o paradigmă incredibilă în „fenomenul Pitești”). Situațiile în care foștii persecutați reproduc contextul persecuției atunci când ar avea șansa ruperii ciclului este prea banală pentru a mai necesita lămuriri: recruții, novicii, noii deținuți etc. își oferă o ciudată compensație pentru riturile umilitoare, chiar violente, ale „inițierii” lor de către „veterani”, supunându-i unor tratamente similare pe nevinovații care le iau locul atunci când ei ocupă (prin lăsarea la vatră a contingentului anterior, promovare, punere în libertate) nișa privilegiată. Uneori, foștii persecutori și noii persecutori cunosc o scurtă perioadă de egalitate complice, care e sărbătorită printr-o acțiune comună îndreptată împotriva noilor tapi ispășitori.

Ura de sine are alte resorturi psihosociologice. Ea se naște atunci când individul exclus acceptă mirajul identității care îi este atribuită de grupul său de referință. Interiorizând imaginea sa ca figură a alterității, individul speră (de regulă inconștient) să atenuze vehemența excluderii sale, crezând frecvent că negarea și, în mod ideal, eradicarea diferenței atribuite de grupul de referință va duce la acceptarea sa ca membru al acestui grup. Această iluzie a șansei de a fi acceptat e posibilă deoarece grupul privilegiat îi apare marginalului ca omogen (ierarhiile și categoriile interne se percep greu din exterior) și întemeiat rațional, tocmai pe baza posesiunii comune a atributelor care, lipindu-i lui, îl fac – pe bună dreptate, începe să admită – un exclus. La rândul său, grupul hegemonic e înclinat simultan să includă (pentru a-și mări puterea și a desființa amenințarea implicită, reală sau falsă, formulată de existența Celuilalt) și să excludă (pentru ca, reificându-și puterea prin prezența celui lipsit de putere, să se consolideze). Din jocul complex al excluderii și iluziei includerii, pe care l-am simplificat aici foarte mult, individul marginal care își acceptă alteritatea nu poate ieși decât prin identificarea unei alterități și mai diferite, în urma însușirii criteriilor grupului hegemonic. În consecință, el identifică în propriul său grup personalități și mai flagrante, și mai ireductibile, ale diferenței relevante, pe care – mai intransigent decât grupul de referință – le stigmatizează. Așa se naște regionalizarea stigmatului colectiv (etnic, de exemplu): prin izolarea unei provincii, a unei clase, a unui grup dialectal din sinul limbii sale materne etc. – care va deveni locul geometric al propriei sale negativități. Când acest proces de evacuare și circumscriere a alterității indezirabile este dificil, când impostura exclusivității care se transformă (niciodată suficient) de dragul includerii este dezvăluită de segmentul conservator al grupului de referință, ori este brusc insuportabilă chiar exclusivității, acesta – dacă nu se întoarce rapid în închiderea alterității sale pentru a-și construi din ea un prestigiu (ca unii mari naționaliști, sioniști, bolșevici etc.) – își va urî semenii și originea până la ura de sine. La evrei, Anna Freud a explicat „identificarea cu agresorul” prin dorința lor ca, acceptând păcatele și tarele atribuite de antisemiți, să scape de frica – intensă și, din păcate, justificată – de a nu fi tratați ca evrei.

2. Cazul evreilor

Corifeii etnopsihologiei făceau mare caz de tendința anumitor grupuri etnice de a se evalua autocritic. Autocritica era pentru Moritz Lazarus marele merit al evreilor (Lazarus era și el evreu), dovada sănătății lor mentale. Ceea ce deplungea alți evrei era deriva poporului clasic al autocriticii către o formă patologică a sănătoasei înclinații: ura de sine. De fapt, anii 1880 sint momentul fuziunii a două teme diferite: evreul ca persoană autocritică în mod salutar și natural, pe de o parte, și evreul ca membru al grupului de risc al Maladiei (alteritatea evreului fusese medicalizată încă din Evul Mediu, prin transferul familiarității cu boala datorat profesiunii – mulți evrei „vizibili” erau medici – asupra tuturor evreilor, urmat de ștergerea referinței profesionale). Problema se complică prin combinarea alterității religioase cu atribuirea unei alterități rasiale (credința că evreii erau parțial de rasă neagră, datorită amestecului cu negrii în perioada diasporei alexandrine) și sexuale (credința că evreii nu respectau tabu-ul incestului). Astfel, s-a ajuns la ideea maladiei specifice, „nevrozitatea evreiască” (die jüdische Nervosität), predispoziția excepțională a evreilor de a suferi de boli mintale. Acest mit medical a fost „demonstrat” cu date statistice prost interpretate și susținut de autoritatea unor figuri ca marele psihiatru francez Charcot (profesorul lui Freud) sau Kafft-Ebing. Treptat, la cumpăna secolelor XIX și XX, ideea unei psychosisi iudaice era deja un clișeu, pentru a deveni, în retorica freudiană, complexul evreiesc. Explicațiile erau dintre cele mai diferite, de cele religioase și mistice (evreii plăteau pentru două milenii de păcate și crime) la cele „științifice”: recurența incestului la evrei, endogamia și consanguinitatea, (dimpotrivă) metisajul extrem, rezultatul inevitabil al dezrădăcinării, al vieții preponderant urbane, al tensiunii intelectuale prelungite etc. Freud, Cesare Lombroso (teoretician al degenerării, evreu și el), Alfred Adler (teoretician al inferiorității, și el evreu) au adus un prestigiu suplimentar mitului, cu atât mai credibil cu cât antisemiții ne-evrei nu aveau decât să reia ideile antisemiților evrei – și lista acestora e lungă, de la părinții sionismului înșiși și la personalități de talia unor Otto Weininger, Marx, Fritz Mauthner, Karl Kraus.

Așadar, ideea de ură de sine era deja foarte răspândită printre intelectuali evrei la începutul secolului nostru, constituind una din modalitățile centrale în procesele de diferențiere din interiorul lumii iudaice moderne, mult mai eterogenă și mai divizată decât a fost ea prezentată de antisemiți (a se vedea, de pildă, carierele stereotipurilor „evreu austriac”, „evreu răsăritean/galițian” etc., de la încarnări ale evreului ideal la personificări ale stigmatului). Chiar Theodor Lessing contribuise la impunerea clișeelor urii de sine, înainte de a-și sistematiza opiniile în cartea sa clasică: vizitind Galiția în 1906, el a publicat în cel mai citit ziar evreiesc german niște note de călătorie atât de negative la adresa evreilor de acolo, încât a fost imediat citat în publicațiile antisemite – care, prin comparație, nici nu erau atât de scandalose. Lessing vituperă în acele articole stereotipul evreului răsăritean, pe care îl contrasta cu cel occidental. În cartea din 1930 (în acel an, acest evreu convertit la protestantism era deja un adept al sionismului german), Lessing își schimbă complet ținta, „înfiind acum pe evreul occidental asimilat. Pentru el, ura de sine includea acum doar extremele patologice ce rezultau din interiorizarea conflictului trăit de evrei în Occident. Totuși, amănunt grăitor, el nu se includea în această dramă identitară. Oare nu la aceasta slujește, inconștient sau nu, retorica urii de sine? Nu cumva tocmai la evitarea situației în care întreabarea „Cnomment peut-on être...?” pusă de individ în legătură cu propriul grup (etnic, de exemplu), amenință să se pună în legătură cu propria identitate?

3. Lamentațiile ungarilor

Problemele identitare ale ungarilor ar trebui mai bine cunoscute în România, deoarece ungarilor ne sînt mai mult decât vecini: Transilvania, cu experiența ei milenară de tensiuni româno-maghiare, cariera minorității maghiare în statul național român, folosirea ideologică și politică a acestor două teme de către guvernele și intelighențele de la Budapesta și București, toate acestea fac indiosociabilă o tratare serioasă a problemei identității românești de o privire asupra corespondentului său maghiar. Atunci se poate observa, dincolo de diabolizarea și stigmatizarea reciproce, o zonă surprinzătoare de mare de coincidențe, similitudini și chiar, terribile dictu (pentru urechi șovine), afinități, suprapuneri și contaminări.

Pentru cititorul român obișnuit, dezbaterea maghiare asupra identității etnice pot avea câteva surprize. Este cunoscut lamento-ul maghiar pe tema victimizării Ungariei de către Marile Puteri la finele primului război mondial; toate corurile pe care simpla referință la Versailles sau Trianon le trezește în conștiința istorică a ungarilor sînt profund negative, inspirînd o retorică a sfîșierii, dezmembrării și victimizării. La fel, controversatul punct 14 din programul politic al președintelui american Wilson, autodeterminarea – în fond, utopia separării perfecte și acceptabile a unor etnii și culturi cu mari zone de suprapunere teritorială și simbolică –, este frecvent criticat și azi la Budapesta – și nu numai de iredentistii ireductibili, ci și de cei ce vizează la schemele federaliste propuse atât de insistenț (între alții, de către Aurel C. Popovici) pe fundalul prăbușirii Austro-Ungariei. Pînă aici, totul se poate înțelege: șocul trecerii dramatice de la strălucire și hegemonie la asumarea unui statut de stat succesiv învins și redus la proporții modeste trebuia să marcheze profund psihologia colectivă.

Dar există un strat și mai vechi al identității maghiare, puțin cunoscut la noi, în care tragedia națională e resimțită și mai dureros, fiindcă ea e văzută ca pedeapsă meritată pentru păcate asumate. Astfel, protestanții maghiari au elaborat o teorie a sancțiunii divine pentru a explica înfrîngerea de la Mohács (1526), cînd Ungaria medievală a suferit o pierdere teritorială și mai mare ca după Versailles, fiind redusă la o fișie din legendarele pămînturi ale Coroanei Sf. Ștefan: cite ceva din Ungaria de azi și cite ceva din Slovacia și Croația. Timp de peste 150 de ani, Ungaria a fost teritoriu de graniță între Imperiul Otoman și Europa, între Creștinism și Islam: pînă la reconquista (1683, începutul refluxului otoman după asediul nereușit al Vienei; 1686, recuperarea Budei; 1703–1711, „Insurrecția” lui Rákóczi), predicile protestante i-au prezentat pe turci ca pe o nealță a lui Dumnezeu, care pedepsește astfel o colectivitate (iată niște origini paradoxale pentru sentimentul național) abătută de la credință. Tema nu este nouă – să ne amintim de interpretarea căderii Romei în mîinile barbarilor lui Alaric din *De Civitate Dei* –, dar se pare că a avut o rezonanță populară remarcabilă. Prin contrast, psalmii și rugăciunile de slavă senină a lui Dumnezeu sînt foarte puține în acest corpus simptomatic. Pe de o parte, clerul protestant maghiar, după exemplul lui Luther, predica supunerea față de turci (Luther cerea protestanților germani să se supună stăpînirii catolice). Pe de altă parte, se pare că atmosfera generală de pasivitate era și un rezultat al acomodării majorității cu ocupația otomană și cu ansamblul sistemului de dependență – și românii știu cite ceva despre asta. Oricum, ambele fețe ale remarcabilei pasivități unguerești sub turci se pretează foarte puțin la o lectură eroică, atît de necesară emergenței unei conștiințe colective confortabile. Iar pentru teoreticienii unei Kulturseele (Spengler) maghiare, episodul otoman și valorizarea sa teologică rămîn semnificative.

4. „Filiera creștină”

Interpretarea protestantă a malversațiilor otomane indică o „filieră creștină” a stigmatului colectiv: postularea unui păcat comunitar pentru care nici o pedeapsă nu e decât binemeritată și vine de la Dumnezeu; și mai profund, generalizarea la nivelul grupului etnic a imaginii creștine populare despre „omul ticălos”. De la antropologia creștină a omului ticălos pînă la negativitatea antropologiei metafizice a românului sau ungarului stigmatizat, distanța e mică. Așa observă totuși că la români asemenea raționalizări sînt rare; Cioran, de pildă, care se referă la păcatul original al României, nu dezvoltă prea mult ideea, nu o reține pentru a construi pe ea românitatea negativă. Mă întreb dacă nu cumva utilizarea de către intelighențele naționaliste a temelor miserabilismului – destinul nefecierit al etniei, cruzimea istoriei – nu a dus la ștergerea conotațiilor creștine tradiționale ale tribulațiilor colective, deplasînd responsabilitatea de la omul/poporul ticălos la inamicul său. Eu cred că prin această operațiune, amorsată și la noi de pe la finele secolului XVIII, litania creștină a soartei agreste, centrată pe ideea justiției divine și pe concepția condiției imanent inovate a creaturii, a fost secularizată, pentru a slui drept element al noii vulgate etno-naționale. În aceste împrejurări, orice urmă de acceptare a vreunei inovății colective trebuia evacuată, iar dușmanul, pierzîndu-și fundamentul teologic al mandatului divin, era în sfîrșit lipsit de orice sens, divulgat ca negativitate abuzivă și livrat furiei legitime a neamului.

Din volumul Civitas imaginalis. Istorie și utopie în cultura română, sub tipar la Editura Litera. S-au omis notele și trimerile, s-au adăugat intertitluri.



H.-R. PATAPIEVICI

Anatomia unei catastrofe

Mult timp am ezitat dacă să păstrez acest titlu sau nu. De ce? Pentru că titlul ales de mine este deopotrivă prea pretențios și prea, cum să spun, prăpăstios. Este pretențios, pentru că, deși vorbesc de o anatomie, nu am în fond nici o descriere definitivă să vă propun: aici nu veți citi nimic cu adevărat științific. Este prăpăstios, pentru că, dacă e vorba de o catastrofă, ea nu este una obiectivă, cum este bunăoară teoria catastrofelor, de care s-a ocupat matematicianul René Thom, ci una pur subiectivă: îmi dau foarte bine seama că alți observatori ar putea spune că aici nu este vorba de nici o catastrofă. Nu mai puțin, probabil că vor fi citiva cititori care să admită cu mine că modul în care societatea românească a ieșit din cei 50 de ani de dictatură comunistă poate fi descris în termeni de catastrofă.

Este, cel mai vizibil, o catastrofă de civilizație: de la ruina economiei la dezastrul relațiilor publice, România post-comunistă arată ca o țară devastată a mitocăniei sufletești, o lipsă de manieră socială, o instinctivă vociferare de tip țată, o convențivă agresivă cu moravurile țoapei, care, toate împreună, trădează o criză de identitate profundă.

Dar este și o catastrofă mai puțin vizibilă, pe care aș numi-o **identitară**: paraginii materiale din jur îi corespunde dezolant de precis o recrudescență a mitocăniei sufletești, o lipsă de manieră socială, o instinctivă vociferare de tip țată, o convențivă agresivă cu moravurile țoapei, care, toate împreună, trădează o criză de identitate profundă.

Teza articolului meu se referă la ceea ce eu percep a fi o **catastrofă identitară**: și voi încerca să supun atenției cititorilor ideea că noi trăim azi conștiința prăbușirii modelului identitar pe care elitele intelectuale și politice românești l-au elaborat începând cu prima jumătate a secolului al XIX-lea și pe care l-au făcut să trăiască prin marile și auroarele momente ale istoriei noastre naționale, din a doua jumătate a aceluiași secol.



Am să încep de la o percepție simplă și, cred, evidentă: România post-totalitară este – de la oameni până la instituții, de la sănătatea naturii până la eficacitatea economiei – o **paragină**. Întrebarea imediată este, firește, cine e autorul acestei paragini. Răspunsul, cum probabil se așteaptă oricine, nu implică o persoană anume, ci, cum probabil repugnă multora, implică ceea ce în termeni medicali se numește o anamneză: adică o reevaluare istorică. Și propun două căi posibile (nu singurele!) de reevaluare: (A) prima susține că sursa catastrofei este momentul dificil în care s-a produs bolșevizarea țării, moment care corespundea unei prefaceri interne a modelului identitar românesc; (B) a doua cale de reevaluare sugerează că, din varii motive, fuziunea dintre modelul identitar al elitelor care au creat Statul românesc modern și cel al maselor care au fost chemate pentru prima oară la un vot universal în 1919 a fost un eșec, eșec care a paralizat pe termen lung rezistența fibrei sufletești la ispitele magice ale autoritarismului.

(A)

Potrivit primului tip de reevaluare, sursa catastrofei este bolșevizarea țării într-un moment dificil. Dificil, în ce sens? Ca să înțelegem acest aspect, propun să aruncăm o scurtă privire asupra origini-

Modul în care societatea românească a ieșit din dictatura comunistă poate fi descris ca o catastrofă de civilizație. Există însă și o catastrofă mai subtilă, datorată prăbușirii modelului identitar elaborat de elitele intelectuale și politice românești din secolul XIX.

lor istoriei moderne la români. În 1829, an cunoscut la noi după numele păcii de la Adrianopol, Principatele române capătă dreptul de a ieși de sub monopolul comercial turcesc și de a poseda autonomie administrativă. E poate util să reamintesc că această deschidere a fost obținută sub ocupație rusească, după cum sub președinția unui consul general rus, Minciaki, președinte asupra divanurilor Moldovei și Țării Românești, s-a redactat și prima constituție modernă a românilor, *Regulamentul Organic*. Din acest moment, inițiativa istorică este preluată, în Principate, de logica modernizării capitaliste, care implică apariția și consolidarea anumitor instituții-cheie: și anume, a Statului laic burghez, a pieței libere și a societății civile. În termeni de filosofia culturii, instituțiile țării au trebuit să treacă într-un timp foarte scurt de la orizontul organicist-hieratic bizantin la rigorile contractual-individualiste carolingiene. Să subliniem că, din punct de vedere metafizic, Occidentul latin părăsește definitiv orizontul intelectual bizantin odată cu formularea argumentului ontologic de către Sfântul Anselm de Canterbury în 1078.

Acum, din punct de vedere istoric, distanța temporală dintre instituțiile bizantine și cele carolingiene era de câteva secole. Acest decalaj a fost resorbit în numai câteva decenii prin activitatea instituțională a generației pașoptiste. Oamenii acestei generații au fost formați în marile centre universitare occidentale, au aparținut celor mai influente loji masonice ale vremii și au putut astfel dispune de subtile pîrghii de sprijin internațional, privind acțiunea lor politică, din partea virfurilor de decizie europene. Ideile și energia acestei generații (și a continuatorilor ei) au realizat cea mai interesantă revoluție instituțională românească, și anume crearea Statului român modern.

Alături de decalajul dintre vîrstele stilurilor instituționale bizantin și carolingian, mai exista unul, încă mai semnificativ: acela dintre vîrsta istorică a instituțiilor care se creau atunci după model occidental și vîrsta istorică a majorității populației românești, care era, la acea dată, un popor de țărani în proporție de peste 90%. Pierre Chauuu afirma undeva că 85% din locuitorii Europei clasice trăiau nu în secolul al XVII-lea, ci în cadrul de mult timp neschimbat al comunității seniorale. Ei bine, peste 90% din locuitorii Statului modern românesc trăiau, la sfîrșitul secolului al XIX-lea, într-un timp pe care Lucian Blaga l-a numit, oarecum metaforic, *pre-istoric*, iar Mircea Eliade, dintr-un punct de vedere etnologic-religios, *neolitic*. Rezumînd, dacă Occidentul secolului XVII cunoștea un decalaj intern de vîrstă istorică de câteva secole, România de la sfîrșitul secolului XIX trăia un decalaj intern de vîrstă istorică de mai bine de un mileniu.

E limpede că nici un Stat modern nu poate funcționa satisfăcător cu o populație predominant „neolitică”. Economic vorbind, gospodăria centrată autist pe familie și sat trebuia înlocuită cu economia bazată pe liberul schimb al pieței. Din punct de vedere politic, un popor de țărani atemporal trebuia transformat într-o națiune istorică de cetățeni. *Satul*, adică, trebuia transformat într-un *Stat*.

Acest proces poate fi descris prin următoarea imagine intuitivă: sufletul rural românesc fusese solidar cu trupul Satului; schimbarea istorică a impus acestui suflet rural să schimbe și el de trup, trecînd în acela al Statului capitalist modern. Acest proces este descris în morfologia religiilor sub numele de *metensomatoză*. Firește, această trecere implică o enormă și foarte dureroasă adaptare culturală: este, în mic, un soi de etnogeneză spirituală.

Avînd acum imaginea metensomatozei în minte, pot formula teza mea în felul următor: momentul istoric precis în care catastrofa bolșevizării României s-a produs a fost unul în care procesul trecerii sufletului rural-neolitic de la trupul sătesc la cel statal era tocmai în curs de desfășurare. Or, ocupația sovietică a pornit imediat după 1945 la distrugerea sistematică a celor două adăposturi trupești: trupul Satului a fost distrus printr-o colectivizare forțată, prin deportări sociale și asasinat, iar Statul democratic capitalist a fost înlocuit cu Statul totalitar colectivist, în timp ce societatea civilă, printr-o reprimare singeroasă nemaiîntîlnită în istoria românească, a fost fie eliminată, fie transformată într-una clientelară. *Sufletul, potrivit imaginii propuse, a rămas vagant*. Acesta este momentul în care Statul totalitar și-a început acțiunea de reconverție și modelare a sufletului românesc. Știe oricine că scopul unui regim totalitar este de a transforma o națiune de cetățeni liberi într-o populație de susținători fanatici, fidel aservit principiului autist al Conducătorului. Combinînd reprimarea violentă cu servitutea economică, adică indemnurile bitei cu persuasiunea mizeriei, regimul comunist din România a reușit să impună rătăcitorului suflet colectiv acea modelare care corespundea cel mai bine, firește, intereselor sale de așervire și dominare totală. Surprins între două intrupări succesive, fragilitatea sufletului vagant a fost extremă, ceea ce a făcut ca și ravagiile aservirii totalitare să fie, la el, mai pronunțate. Astfel s-ar putea explica, potrivit primei anamneze, pululația omului nou în peisajul post-decembrișt.

Ironic vorbind, avantajele subiective ale acestei reevaluări sînt multiple. În primul rînd, ne permite să dăm vina pe alții: de vină au fost sovieticii, comuniștii au fost numai evreii și ungurii și așa mai departe. În al doilea rînd, ne permite să explicăm degradarea catastrofică a comportamentului nostru social prin mecanisme subtile și incontroabile, cum ar fi afirmația că sufletul nostru colectiv a fost supus unei reeducări represive de tip „fenomenul Pitești”. Dacă inversiunea psihică era obținută de tortionarii de la Pitești printr-o indoctrinare efectuată pe carnea deschisă, alterarea psihică a sufletului nostru colectiv ar fi fost obținută prin combinarea celei mai sfruntate și mai mincinoase propagande cu o reprimare socială sistematică și difuză. Al treilea avantaj subiectiv stă în împrejurarea că această reevaluare favorizează foarte puternic teoria, printre români, a conspirației antiromânești universale. Firește, dezavantajul moral major al acestui tip de anamneză privește imposibilitatea de a funda în ea vreun sentiment al responsabilității individuale. Alții sînt de vină, noi am fost doar victime, România e mereu prost plasată, toată lumea ne urăște etc.

(Continuare în numărul viitor)

În fiecare zi, de luni pînă vineri, puteți audia la Radio Total, între orele 22.00-24.00.

TALK-SHOW-uri LIVE

FM 94,2 MHz

RADIO

TOTAL
Telefon: 637 37 90, 637 56 45

Luni: Ovidiu Ioanțoia – Ofsaid
Marți: Cornel Nistorescu – Cîncele de pază
Miercuri: Carmen Bendovski – Simț enorm și vîz monstruos
Joi: Fiți întreprinzători cu Bogdan Teodoriu
Vineri: TALK-SHOW și muzică cu Andrei Partos – Friday I'm in love

De asemenea, în fiecare zi, de luni pînă vineri, la ora 8-45 – Reuters World News – informație și prognoza economică și la ora 17-40, MICA PUBLICITATE GRATUITĂ

Două concesiile suprapuse „alcătuiesc o lașitate, iar două lașități reunite nasc dezonzoarea”. Pornind de la acest diagnostic al lui Camus, Virgil Ierunca reunește în cartea de polemică intitulată „Dimpotrivă” (editura „Humanitas”, 1994) articole publicate în unele reviste din exil sau rostite la Radio Europa Liberă în care este descris „ritualul rușinii intelectuale în comunism”. Citite astăzi, la câteva decenii distanță de clipa în care au fost scrise și la cinci ani de la „clipa” din decembrie '89 care ar fi putut să le fixeze în statutul de mărturie, textele lui Virgil Ierunca se dovedesc, paradoxal, mai degrabă avertismente decît documente.

Prima operație la care obligă lectura lor este o comparație poate extra-literară dar inevitabilă: este imposibil să nu observi diferența, copleșitoare, între cele două „feluri” de libertate care sînt convocate în jurul acestor file. Pe de o parte, libertatea reală a autorului, care este „stăpîn” pe o cultură întreagă și face referiri complete în privința unui autor sau unor opere și care, în consecință, dispune de întreg vocabularul literaturii române – și, pe de altă parte, „libertatea” trunchiată, incompletă și, în consecință, iremediabil falsificată a celui care citește și care-și poate număra acum, încă o dată, literele care i-au lipsit ani în șir din același (aparent) alfabet.

Măsurătoarea în sine dezvăluie, pînă la urmă, două tablouri ale culturii (și implicit ale literaturii române) care nu se suprapun decît arareori. Pînă și ierarhiile sînt, fatal, altele. În absența unor nume și a unor cărți sechestrare, clasamentele valorice de aici, de la sediul rușinii, arată altfel, așa cum, în absența marilor campioni, laurii așează pe frunțile unor outsidersi stau strîmb – deși nimeni nu cutează să remarce măcar inestetica împodobirii. Aflat în neconțință modificare din cauza capriciilor de partid, sistemul de valori culturale avea să dea la nesfîrșit iluzii la un capăt (reintroducerea lui Blaga, de exemplu), pentru a le surpa la celălalt (exmatricularea lui Petru Dumitriu, de exemplu). Textele lui Virgil Ierunca oferă cititorului de azi revelația acelor coordonate exacte la care cititorul falsificat de ieri n-a avut acces pentru că, o dată stabilite, ierarhiile literare și culturale rămîneau la fel de intangibile ca și ideologia de partid, afară de cazul că un accident – tot de ordin ideologic – le schimbă brusc componența. În ce măsură aceste valori sacrosancte erau produsul concesiilor transformate în dezonzoare? Articolele lui Virgil Ierunca refac, în fond, chiar traseul prin care abdicarea din estetic a unor scriitori a coincis cu o peiorativă înălțare pe socluri a dezonzoarei. Cazuri celebre, precum G. Călinescu, mai degrabă „divinizat” decît editat și, pe urmă, mai degrabă tipărit decît cîntărit, ori bătaia din palme în jurul operei eminesciene „redată” circuitului de valori în variante mereu incomplete – sînt doar cîteva exemple. Parcă aflată sub pecetea versului eminescian „Mereu se vor tot bate, noi vom dormi mereu”, cultura română și-a avut obrazul ei confundat în somn și, în același timp, obrazul ei lipsit de obraz. Rictusurile acestuia din urmă sînt descrise în aceste pagini. Din perspectiva valorilor și a adevărurilor întregi, analiza diferitelor antologii – de poezie sau de publicistică, a „Enciclopediei istoriografiei românești” sau a monografiilor consacrate unor curente literare – întreprinsă de Virgil Ierunca reconstituie, în fapt, dimensiunile reale ale subiectelor și subiecților în cauză, elimină falsurile, completează golurile și corectează erorile, refăcînd complet edificiul cărților respective. Comparînd cele două „proiecte”, cel al cărții realizate sub comandamentul ideologic de la București și cel reconstituit de Virgil Ierunca din arhivele cu documentația completă și cu o inspirație arhitectonică liberă de prejudecăți, cititorul de azi, ca și ascultătorul de ieri, va observa imediat că în timp ce primul e întreținut în pagină prin perfuzii, al doilea are o independență respiratorie demnă de invidiat.

Întrebarea pe care o trezesc asemenea migăloase reconstituiri ale ideilor și ale adevărurilor este, pînă la urmă, destul de tristă: cine, în afara lui Virgil Ierunca și a Monicăi Lovinescu, ar fi putut să cronometreze cu atîta finețe minutele exacte ale valorilor, să intercepteze și să denunțe goana minciunilor pe cadranul ceasurilor înțepite și să întoarcă mereu, ani în șir, clipele de artă, cu numele lor reale, din drumul de pulbere care le era hărăzit? Ani la rînd, o cronică favorabilă a Monicăi Lovinescu sau a lui Virgil Ierunca echivala cu omologarea recordului estetic personal. Singura încercare de dezierarhizare care s-a făcut astăzi în țară îi aparține lui Gheorghe Grigore, care, în „România literară”, a propus o altă hartă a poeziei românești postbelice. Deocamdată, amatorii nu s-au îmbulzit, întrucît fiecare dintre criticii care ar fi putut

s-o face este prins în alte priorități. Dar cartea lui Virgil Ierunca ridică și o altă problemă, prin care, de fapt, ne trezim în cea mai crudă realitate și în cel mai evident pericol al acesteia: acela al perpetuării „rușinii intelectuale”.

Unul din cazurile la care Virgil Ierunca revine cu oarecare insistență în această carte este Șerban Cioculescu. Nu e greu de bănuț în această reluare o anume slăbiciune a criticului pentru celebrul exeget al lui Caragiale. *Qui bene amat, bene castigat*. Putem descifra în asprimea lui Virgil Ierunca față de „căderea” lui Șerban Cioculescu o iubire contrariată. „Mai ales că, în epoca stalinistă, ni s-ar putea răspunde că istoricul și criticul a fost amenințat mereu de pistolul imaginar al teroarei”, notează Virgil Ierunca, și adaugă: „Poate – vor spune unii – Șerban Cioculescu n-avea decît să continue să tacă, așa cum o făcuse la început. Alțiștia cărturari au plătit cu ani grei de închisoare refuzul de a colabora; printre ei, fratele său, Radu Cioculescu, care s-a stins în închisorile comuniste cu o demnitate exemplară”. Adăugăm încă un citat (articolul datează din 1984) pentru a putea ilustra mai bine întrebarea: „Ce i s-ar fi întimplat lui Șerban Cioculescu dacă ar fi refuzat compromisul flagrant din Ște-

Document și avertisment

ia? Absolut nimic. Au refuzat alțiștia – nebucurîndu-se nici pe departe de prestigiul criticului – și nu li s-a întimplat și nu li se întimplă nimic, pentru că puterea nu mai poate lovi ca pe vremea lui Stalin”.

Problema care se pune, așadar, este de ce un intelectual care a rezistat bine în perioade mai dure a cedat tocmai cînd „pistolul imaginar” fusese băgat în toc. O problema care are mai multe răspunsuri, așa cum există – din păcate – două libertăți în măsurarea adevărului culturii: după cum s-a văzut, poate, libertatea lui Virgil Ierunca e întreagă și, deci, reală, în timp ce „libertatea” celor pe care-i recenzează nu poate fi transcrisă fără ghilimele și fără nesfîrșite corecturi. Mai mult, s-ar putea spune că această libertate secundară se împarte și ea la fiecare intelectual – care își avea libertatea „sa”, după felul în care și-o obținuse. Uneori, el a obținut libertatea de a scrie poeme de dragoste ori chiar elegii existențiale – ca Dumitru Popescu, de exemplu –, punînd cîtăușe celorlalți. Alții și-au cîștigat, drept răsplătă a osanalelor – ca Adrian Păunescu, de exemplu –, permisul de a critica unele amănunte ale regimului. Alții au reușit – cu greu – să-și păstreze libertatea de a scrie numai ce au crezut ei de cuviință. În fine, alții s-au simțit liberi scriînd elegii deșănțate la adresa partidului. De altfel, drama acestor libertăți gradate s-a regăsit foarte exact în strigătul din decembrie '89: „De Crăciun ne-am luat rația de libertate...”. E greu de găsit astăzi un răspuns unic la cedări sau la rezistențe într-atît de individuale încît se confundă cu numărul biografiilor personale ale autorilor și chiar ale cititorilor.

Ce este, totuși, aproape sigur este că, atunci cînd pistolul imaginar a putut fi descărcat și pus în sertar, această „dezarmare” s-a putut întimpla și pentru că nu mai era nevoie de pistol. Mulți intelectuali purtau deja cătusele invizibile transmise de înaintași. Cînd nu erau pe mină, în mod curios, erau pe pix sau chiar pe hîrtie. Iar dacă nu erau pe acest traseu, apăreau sigur la recepția manuscrisului. Dar cel mai adesea ele erau cumva chiar în minte și opreau gîndul să meargă fie drept, fie pînă la capăt. Nu e mai puțin adevărat – așa cum au demonstrat-o cîțiva (puțini) scriitori – că atunci cînd cătusele nu funcționau, funcționa expulzarea. Cazul lui Paul Goma sau cel al lui Dorin Tudoran au arătat-o cu prisosință. Adesea, singura soluție de a evita expulzarea și de a păcăli dezonzoarea era ori tăcerea, ori reducerea la scrisul strict necesar, atît cit el putea reproduce, fără a o denatura, estetica autorului. Întimplarea a făcut ca unul dintre stîmpanii intelectuali de azi, Alexandru Paleologu, să răspundă zilele trecute, într-o emisiune a postului TV „Tele 7abc”, la chiar această întrebare. Evocînd o „cădere” a sa în minile diavolului, Alexandru Paleologu mărturisea că tocmai perioadele mai re-

CRONICĂ DE CARTE

VIRGIL IERUNCA – „Dimpotrivă”

laxate, mai „cumsecade”, sînt mai periculoase pentru înfrîngerea spiritului. „Cîtă vreme s-au purtat urît cu mine în închisoare, cîtă vreme au fost duri, am rezistat bine”, spunea Alexandru Paleologu. În momentele de politețe, de relativă comoditate, e mai greu, și atunci se ivește pericolul compromisiului. Probabil că în aceste momente de armistițiu nici cătusele nu se mai simt – ele intră în piele sau sînt purtate pînă la urmă ca niște brățări. Este, într-un fel, ceea ce se întimplă chiar astăzi. Astăzi, cînd, într-adevăr, nimeni nu stă cu pistolul în ceafa nimănui să-i dicteze socialismul științific și nimeni nu pune fățiș cătuse „liberalismului” care altădată ducea sigur la închisoare sau la anonim, mulți intelectuali practică de bunăvoie dictatura de partid și regăsesc delicia unuia „alt fel” de socialism. Ceea ce trezea oroarea altădată, astăzi, tocmai din cauza absenței „pistolului imaginar”, dacă nu sîrînește chiar entuziasmul, în orice caz adoarme luciditatea. Metodele de odinioară, considerate odioase, le apar astăzi suportabile doar fiindcă sînt practicate de persoane avuabile. Încît întrebarea e: a dispărut oare pistolul imaginar? Și dacă a dispărut, nu înseamnă că nu mai era nevoie de el întrucît nervii multora erau pregătiți „ereditari” să și-l imagineze? Exemplele prin care intelectuali de marcă – rezistenți în timpul ceaușismului – s-au înhamat cu voioșie la carul puterii actuale arată că dependența de „pistol” n-a dispărut.

După cum exemplul altora, care refuză să recunoască metodele vechi doar pentru că sînt prezentate în ambalajul democrației, arată că pericolul „confuziei organizate” despre care vorbește Virgil Ierunca este actual. N-a anunțat în Parlament C.V. Tudor că în curînd își va republica toate omagiile ceaușiste? Nu scria zilele trecute Adrian Păunescu în „Vremea” sa despre Ion Iliescu la Strasbourg: „Ton de învingător! Ton de om liber! Ton de bărbat care își biruie complexele! Ton de președinte!”. Ce poți să mai spui? Cel mult: „Jubiți-vă pe tonurii!”. După cum se vede, ritualul rușinii intelectuale nu s-a încheiat. Vorba lui Virgil Ierunca: „Dimpotrivă”.

TIA ȘERBĂNESCU

Virgil Ierunca



Dimpotrivă

CRONICĂ DE CARTE

VIRGIL IERUNCA -
„Dimpotrivă”

Senzația că din 1989 pînă acum au trecut o sută de ani e una comună, cel puțin în lumea oamenilor de idei. Deși avind cu totul alte motivații, presiunea psihică este la fel de copleșitoare. Ritmul schimbărilor este infinit mai rapid, factorii agresanți sînt plurimorfi, solidarizarea subiectivităților ultragiutate s-a dizolvat în baia de acizi a obiectivității alienante. Tentativele de „proces al comunismului” - atît al stalinismului, cît și al ceaușismului - au eșuat, s-a practicat omniculabilizarea, s-a supralicitat „lipsa de arbitrii”, exilul a fost respins, examenele critice sistematice întîrzie să apară - din lehamite, din interes, din neputință, din refuz programatic etc. Astfel încît cărțile Monicăi Lovinescu și ale lui Virgil Ierunca s-au prăbușit în ograda noastră ca niște meteoriți uriași peste poarta de zburătoare ațipite și cu aripile ciuntite.

De patru ani, scriitorul român adună circumstanțe atenuante, alibiuri și pretexte pentru lașitățile sale. Că așa a fost timpul, că nicăieri n-a fost altfel, că s-a rezistat, asigurindu-se continuitatea valorii prin minciuna tolerată și cultura paralelă, că s-a făcut complicitate cu Puterea din rațiuni de suprațiere fizică și intelectuală, că osmoza cenzor/autor a lucrat în numele ideii că „decît nimic, mai bine ceva”, că s-a colaborat cu Partidul și Securitatea din considerente patriotice, etnice, tactice, sentimentale, de gantaj sau strategie, ba chiar și pur umane (nu doar frica, dar și pînă, nu numai răzburarea, dar și grija de familie, de slujbă, de viză pe-pasaport) ș.a.m.d. După ce ceaușii s-au năpustit pe kominterniști, optzeciști pe șaicești (și invers), informatorii pe securiști, procesul lui comunismului i-a luat locul... epoca interbelică, de parcă 1990 era un nou 1945: filo sau antilegionari, filo sau antiantonescieni, filo sau antimonarhiști, filo sau antiamericanism, filo sau antirusism - pînă la seierea „avîntului revoluționar” și la starea de azi, cînd torționarul cultural de ieri se plimbă-n caleașcă aurită și dă cu tîfă dezorientată ce tot refuză să înțeleagă că totu-i politică, iar restul - moft.

Cărțile Monicăi Lovinescu și ale lui Virgil Ierunca sînt veritabile biopsii ale memoriei noastre cancerizate. Ele impun o dată mai mult refacerea ierarhiilor pe criterii morale ce nu alterează valoarea literară, ci o așază firesc, în rama demnității biografice ori a demisiei etice, alungă somnul criticii literare ce amenință să devină letargie sinucigașă, încită ceea ce se (mai) lasă încercat și readuc în prezentul disecții un trecut pe care marii vinovați îl credeau aneantizat, iar micii vinovați se amăgeau că-l pot amina indefinit.

„Paginile acestora încearcă în primul rînd să umilească uitarea” - sînt cuvintele cu care se deschide volumul *Subiect și predicat* (Humanitas 1993). Volumul venea - onduleție calorică! - în contrapondere a celui apărut cu doi ani înainte, tot la Humanitas, *Românește* (ed. I, 1964, Paris). Dacă *Românește* acorda pozitivului numai cotul cultural-nostalgic (Blaga, Ion Barbu, Brăncuși, E. Lovinescu, Al. Busuioceanu, Alice Voinescu, V. Voiculescu, George Enescu), rezervînd negativului partea leului (G. Călinescu, Arghezi, Vianu, Beniuc, Geo Bogza ș.a.), cele peste cincizeci de texte cuprinse în *Subiect și predicat* selectau exclusiv valori, staturii morale exemplare, de la Mircea Vulcănescu, C. Noica, Eugen Ionescu, Mircea Eliade pînă la Lucian Bădescu și Ioan Cușu - și reușite estetice sigure, în poezie (de la Virgil Mazilescu și Heana Mălăncioiu la L.I. Stoiciu și Mariana Marin) sau eseu critic (de la N. Steinhardt, Gabriel Liiceanu și Ovidiu Cotruș la Marian Papahagi).

În schimb, *Dimpotrivă* (Humanitas, 1994) este un extraordinar masacr al imposturii, al vedetelor (pseudo)culturii de partid, de la gigantul la pleușcă: mercenari ai ororii carnavalesci, „caligrafi ai lozinci”, „împielitați disponibili”, „suferetele moarte de veselie”. Spectacol grandios al mizeriei mercantile, cu distribuție euormă, sufocată de figuranți tele-

ghidați, dar cu personaje axiale bine definite și unde Regizorul, deși situat sus de tot, era perfect dublat de regizorul secund, drăcesc ascuns în fiecare.

E fabulos ce redescoperi acum! Ai zice că, într-un coșmaresc olan de horror vacui, comunismul a însămintat de zece ori ca să fie sigur că poate culege o dată. O clasificare ad-hoc din 1985 detectează cinci categorii de „activiști ai perversiunii”: „stalinisti disponibili” (M. Beniuc, Virgil Teodorescu, Ion Brad, Dina Cocea, Traian Iancu, Violeta Zamfirescu, Ion Dodu Bălan), „extremiști de dreapta de ieri, converțiți în ceaușisti patriotarzi” (Ion Potopin), „pseudoscriitori de altădată, oportuniști de profesie” (Ioana Postelnicu, Al. Raicu, Vlaicu Bărna), „oameni noi, ai erei Ceaușescu” (Florin Costinescu, Ion Mărgineanu, Teofil Bălaj, George Chirilă, Platon Pardău, Ion Văduva-Poenu, Viorel Cozma), plus „cei doi vatafi ai rimătoriei prezidențiale”, C.V. Tudor și Nicolae Dragoș (Păunescu fiind „mai complicat: el joacă propria lui carte, pendulînd, într-o ambiguitate ocazională, de la delirul cinic la distanța vicioasă”).

Dintr-o dată îți năvălesc în memoria umilită puhoie de nume, atitudini, noduri conflictuale și lupte de gherilă ideologică pe care le credeai (și le-ai fi voit?) uitate: o masă rotundă a *Contempor-*

Umilirea
memoriei

nului din ianuarie 1976, despre „valorificarea tradițiilor gândirii filozofice românești”, cu Radu Pantazi, D. Matei, Al. Boboc, Vasile-Vețianu, Simion Ghiță, Gh. Cazan și Lucian Stanciu („mai lipsese C.I. Gulian, Pavel Apostol, N. Gogoneată și N. Bolboacă pentru ca să avem în față pe toți responsabili impasului la care a ajuns filozofia română”); cîntece precum *Partidul, Ceaușescu, România*, de George Grigoriu, Glasul partidului, de Teodor Bratu, *Partid, pavăza mea*, de Ion Chirescu, *Tovarășe, grăbește pasul*, de Elly Roman, sau *Hei-rod*, de Mauriciu Vescan, alături de compozitori „care se aranjează și cu partidul și cu partitura”, Doru Popovici, Dumitru Capoișanu, Florin Comișel, Emil Lerescu, Gheorghe Bazavan; minciunile ofițiate de I. Ardeleanu și M. Mușat în prefața antologiei *Cuvîntul liber* (v. *Mitologiile stîngii românești*); artiști „cu o verificată experiență a compromisului: Vasile Celmare, Maria Blendea, Grigore Vasile, Costel Badea, Iliea Veturia, Marin Iliescu, Marius Cilievi, Mihai Rusu, Simona Chintilă, Constantin Crăciun, Liviu Lăzărescu, Gheorghe Hilohi, Vasile Picu, Traian Brădean; Dumitru Micu în *Gîndirea și gîndirismul*, deci în 1985: „Comuniștii sînt factorul dinamic al tuturor acțiunilor muncitorești, lampadofori bătăliilor de clasă contra exploatații și asuprii”; „evoluția” componenței delegațiilor României la UNESCO, de la Ralea și Vianu la Valentin Lipatti și apoi Constantin Chiriță; Nicolae Moraru, sub-jdanovul cultural al anilor '50, tradus în franceză în *Revue Roumaine* din 1976, aducîndu-i printre colaboratori „pe propriii lui purtători de cuvînt din anii înnoptați ai epocii staliniste: Aurel Baranga și Traian Șelmaru, pe Al. Voitin, pe Titus Popovici, pe Gheorghe Dumitrescu”; revenirea în politică a lui Alexandru Graur (1975) - „toată suflarea culturală din România își amintește de zelul cu care academișianul a rusificat nu numai cultura, ci și ortografia română (...). Exact ca prin anii '50, el ne înștiințează în Flacăra că „Statele Unite sînt o țară deprinsă cu asasinatul politic”; jalea pe nume *Enciclopedia istoriografică românești*, 1979, unde Ioan Chiper, „autorul celebrului studiu *Organizarea comitetelor de fabrică* din epoca 23 august-octombrie 1944, și-a repartizat tot atîtea rînduri cit are E. Lovinescu”, unde alt autor al dicționarului, Titu Gheorgescu, are „de două ori mai mult (spațiu) decît Neulceș”, Traian Udrea mai mult decît Grigore Ureche, Miron Constantinescu de două ori mai mult loc decît Miron Costin, Emil Condurachi mai mult decît Odobescu, Virgil Cîndea cit Dimitrie Onciul, iar Ceaușescu Nicolae - cit Bălcescu, Părvan și Iorga la un loc; Edgar Papu, cu articolul său despre optimism („Nici nu apucase bine partidul să lanseze o campanie de valorificare a optimismului ca stat, că Edgar Papu

s-a și grăbit să demonstreze că, în toate culturile lumii, nici un mare creator n-a fost pesimist”, nici Dostoievski, nici Eminescu, Kafka, ori Beckett); filme precum *Învățarea președintelui*, de Virgil Calotescu după un scenariu de Nicolae Dragoș, sau regia lui Gheorghe Vitanidis la filmul *Cu poporul, pentru popor*; sistemul de perechi autor/comentator, de genul N. Dragoș-C. Stănescu, Mircea Vaida-Petru Poantă, Petre Ghelmez-Constantin Pricop, Teodor Vărgolici-N.D. Fruntelată, generațiile scriitorilor la comandă, de la Ion Potopin, Dragoș Vrănceanu la Grigore Hagiu, Ion Liță, Luca Onul, Eugen Evu; cazul unor Alexandru Ciucurencu, Ion Vlașiu sau Piliuță, purtători de cuvînt ai antimodernismului de partid, „ca pe vremea lui Perahim și a Lidiei Agricola”; Marin Sorescu și Ioan Alexandru pe prima pagină a *Științei* (1977); Leonte Răutu din 1954 („făurirea omului nou, purtător al unei noi concepții despre viață, al unor noi și superioare norme etice”) reluat de Z.D. Bușulenga în 1978 („trăsăturile morale și psihologice ale unui om nou”, „ideile tovarășului Nicolae Ceaușescu constituie nucleul unei estetici a realismului contemporan”); Al. Philipide în 1978 despre Ceaușescu (p. 203); *Delirul curtenilor*, un text pe cît de savuros, pe atîta de trist, ce se deschide cu G. Bălăiță și A. Buzura și ajunge la analiza imnicii de partid cu exemple din Constanța Buzea, Mihai Minculescu, Valeriu Bucuroiu, Arcadie Donos, Al. Tănase, Victor Nistea, Corneliu Leu, Lucian Avramescu, Ovidiu Genaru, Dariu Novăceanu, Miron Scorobete, Paul Tutungiu, Traian Iancu, Dina Cocea, Radu Popescu; observația privind o „posibilă psihanaliză a perversiunii”: abuzul poetic de cuvîntul „pîne” în plină vreme de foamete (în texte de Virgil Teodorescu, Ion Vergu Dumitrescu, Gabriel Iuga, Pavel Pereș, Laszlóffy Csaba (tradus de Dim. Rachici); Laurentiu Profeta, „compozitor nedestalinizat nici măcar o singură clipă”; evoluții gen Virgil Carianopol, de la stînga politică (*Cuvîntul liber*), la *Buna Vestire*, ori Demostene Botez din *Cele trei Crișuri* ajuns direct în manualele școlare; Victor Birledeanu în apărarea lui Eugen Barbu; volume precum *Omăgiu '65 și Cu glas de aur te cînt, țară*, unde, printre veleitarii de serviciu, găsim nume precum E. Jelebeanu, A.E. Baconscu, Geo Bogza, Geo Dumitrescu, Șt. Aug. Doinas, Augustin Buzura, Ana Blandiana, Marin Sorescu, Mircea Dinescu... Ca să nu mai vorbim de cazul Barbu și cazul G. Călinescu. Cît despre capacitatea de nuanțare a lui Virgil Ierunca este de ajuns să citim *Șerban Cioculescu* apologet al „omului nou”, ca să vedem cît de corect se pun accentele în admirația scriitorului ca ansamblu intelectual-profesional, dar și în necruțarea față de zonele alterate ale conștiinței acestuia.

Cartea mustește de sintagme memorabile de genul: „vibrația de bazar” (la G. Călinescu), „reacționar inefabil” (Vasile Nicolescu), „prolixul prostă-lău” (I.D. Bălan), „minciuna de stat cu fervoare și cinism inefabil” (Ilie Purcaru), „zilier festiv” (A.I. Zăinescu), „diplomă al dezinformării” (Valentin Lipatti), „hermeneutul Nicolae Balotă se convertește la materialismul dialectic confecționat în biroul lui Dumitru Ghișe”, „o epavă de mătase: Camil Baltazar”, „chiuituri lirice” (Traian Iancu), „mediocritate cursivă” (George Lesnea), „poetul român-chinez Ion Gheorghe”, „fabulistul cu epoleți” (Iulian Neacșu), „neostalinismul baroc de la București”, „dezicerea sistematică a unei vocații” (Traian Herseni), „abuzul vîlstar” (Dorli Blaga), „inchizitor exotic” (C. Noica în faimoasa „scrisoare către un intelectual din Occident”, 1987).

În fine, Virgil Ierunca ne amintește de încă o practică de care se vorbea mult „pe atunci”, dar pe care între timp o uitasesm: tactica marilor oportuniști de a-și plăti tributul în pagina de ziar, păstrîndu-și, vezi Doamne, volumele intacte, lucru valabil nu doar pentru George Târnea, dar și pentru Laurențiu Fulga, cu Ovidiu Genaru și Dan Verona, cu Eugen Uricaru și Adrian Păunescu, cu Dumitru Popescu și Vasile Nicolescu, cu Nicolae Dragoș... și cîți alții.

O reacție cum nu se poate mai periculoasă: că toată această „antologie a rușinii” ar fi, azi, de prisos, ori că „redezgroapă metode ale războiului rece”. Că „lucrurile se știu”, că „oricum, e vorba în special de condeieri de mîna a doua” și că „de atele avem a ne ocupa noi acum, nu de inși fără destin”. E totuna cu a avea pretenția să acostezi direct pe insulă, făcînd abstracție de tot oceanul care o înconjoară. Exercițiu de „umilire a memoriei”. *Dimpotrivă* este și o „exorcizare a vremilor adormite”, cum spune autorul. Dacă la somnul de ieri vom adăuga somnolența de azi, atunci nu ne mai rămîne decît somnul din urmă.

DAN C. MIHĂILESCU



Ciuma fără opreliști



Un val de frică a străbătut luna trecută orașul Surat (cu o populație de 2 milioane locuitori) din vestul Indiei, atunci când cele 16 persoane internate ca suspecte de o boală de origine africană au decedat peste noapte. S-a răspândit rapid vestea că moartea s-ar datoră unei boli care se credea îngropată în cărțile de istorie: ciuma pulmonară. Dr. Dinesh N. Shah, superintendentul medical al principalului spital din oraș, declara: „Am avut inundații. Am avut răcoale. N-am crezut vreodată că vom avea și ciumă”.

La sfârșitul săptămânii, spitalele din Surat comunicau un număr de 51 de morți și 350 de grav bolnavi. Până atunci, 400.000 de persoane, cu fețele înfășurate în pânză pentru a se proteja de aerul purtător de virus, se îngrămădiseră în autobuze și se împrăstiaseră care încotro. Mulți se îndreptaseră spre Bombay, capitala comercială a Indiei, aflată la 250 de kilometri spre sud. Cei mai mulți luaseră cu ei puținele bunuri personale – și, poate, și câțiva microbi.

S.M. Pandya, chirurg la Spitalul Nou Civil din Surat, declara că marele pericol este acum reprezentat de faptul că ciuma ar putea ajunge până la Bombay, cu cei 10 milioane de locuitori ai săi și cu largile cartiere coloniale. Pledind pentru îngrădirea valului de migrații, Pandya mai declara: „Exodul din acest oraș este uimitor. E ca și cum s-ar fi declanșat războiul.” „Marea noastră binecuvântare este că acum, spre deosebire de perioada dinaintea de 1940, avem antibiotice”, a spus Ashish K. Mukherjee, directorul general al Serviciului pentru Sănătate. În Bombay, New Delhi și alte câteva zeci de orașe s-a declarat starea de alertă, iar guvernul a apelat la ajutorul Statelor Unite, Rusiei și al agențiilor internaționale de înțajutorare.

Epidemia din Surat a fost de fapt cea de-a doua depistată în ultimele două săptămâni. Ceva mai devreme, o explozie de ciumă bubonică (o boală pur-

tată de insecte, mai puțin periculoasă decât varianta sa pulmonară) fusese confirmată în 13 sate din regiunea Beed, la 300 de kilometri sud-est de Bombay. Cel puțin 81 de persoane au fost identificate ca având simptomele proprii ciumei: febră, friguri, mîncărimi, noduli limfatici în regiunea vințrelor și a sub-brațului, dar deocamdată nu a fost înregistrat nici un deces. În timp ce instituțiile medicale au împărțit mii de capsule de tetraciclină și au împrăștiat insecticide în toată zona, oficialitățile locale au adoptat o soluție proprie: au adus 100 de membri ai tribului Irula din Tamil Nadu ca să prindă șobolani, dieta lor tradițională.

Dacă a existat vreo legătură între cele două epidemii declanșate în Beed și Surat, aflate la 400 de kilometri distanță, este încă neclar. Ambele regiuni au suferit de curînd dezastre naturale, o inundație cauzată de ploile musonice în primul caz și un cutremur în cel de-al doilea, iar creșterea numărului de refugiați ar putea fi socotită sursa tuturor relelor.

Suratul, a cărui populație s-a dublat în decursul unui deceniu, este unul dintre orașele cele mai poluate și mai dezordonate. Răscoalele sectelor hinduse și musulmane din decembrie 1992 au cauzat exodul muncitorilor din alte regiuni care luau în Surat și multe fabrici de textile au fost astfel închise pentru câteva luni de zile. Epidemia de ciumă a alungat un număr și mai ridicat de persoane. La sfârșitul săptămânii trecute, orașul arăta complet părăsit. Rezidenții care nu îl părăsiseră erau baricadați înăuntru. Bîfouri, magazine, școli și cinematografe au fost închise. „Majoritatea celor care au plecat provin din mahalalele sau din zonele aglomerate ale orașului vechi, unde se răspîndește acest tip de boală. Cei săraci sînt întotdeauna afectați mai înții”, spunea Hina Desai, un secretar de 28 de ani.

Acum cinci ani, experți de la Institutul Național de Boli Contagioase au atenționat guvernul indian că o astfel de epidemie este probabil să se declanșeze după ce un număr mare de șobolani infestați au murit în statul nordic Himachal Pradesh: un avertisment, din păcate, ignorat. India a suferit mai mult de 1 milion de decese din cauza unei epidemii puternice de ciumă la începutul secolului și 59.000 în exploziile de ciumă dintre 1949 și 1959. Ultimul caz confirmat datează din 1983.

Epidemiile recente au adus instantaneu critici adresate serviciilor pentru sănătate ale guvernului. „Nu le este oare rușine că într-o vreme în care lansăm sateliți în spațiu mai avem de luptat cu o boală medievală ca ciuma?”, se întreba dr. Mira Shiva, directorul Asociației Voluntare pentru Sănătate, în ziarul *Pioneer* din New Delhi.

Arsenalul medical al secolului 20 și-a făcut, fără doar și poate, datoria. Depistată la timp, boala regresează imediat dacă este tratată cu antibiotice; așa se face că majoritatea victimelor tratate cu tetraciclină și cure de odihnă erau săptămîna trecută în curs de însănătoșire. „Cuvîntul ciumă este îndeajuns ca să stîrnească panică”, declara căpitanul D.S. Mathur, directorul administrativ al companiei Air India, după ce un număr de țări învecinate au

suspendat orice comunicații aeriene și au închis granițele. „Nu am mai înlînit în activitatea mea de 33 de ani asemenea panică”, declara Syed Jamilur Rahman, director adjunct al Institutului Național de Boli Contagioase, care s-a întors de la Surat, el însuși cu simptome de ciumă. Acesta a mai adăugat: „Isteria în masă este mai degrabă reflexul unei fricți istorice decît al realității moderne”. Neoficial însă, autoritățile indiene și-au exprimat teama – motivată – că boala s-ar putea răspîndi în regiunile pînă la care medicina încă nu ajunge.

Indiferent de amploarea pe care o va lua boala, reputația Indiei a fost deja greu rănită. Țările vecine au început să își închidă granițele, iar comunicațiile aeriene au fost întrerupte de către Pakistan, Sri Lanka, Malaezia, Rusia, Yemen și alte 6 state din Golful Persic. Sri Lanka a încetat repatrierea tamiilor fugiți în India în urma războiului civil și a reținut un vas comercial rusesc de la bordul căruia un marinar coborise cu simptome de ciumă. Deasupra Arabiei Saudite, cursa 805 Air India de la Bombay – înșesată cu pelerini musulmani și muncitori emigranți – a fost nevoită să survoleze aeroportul Jeddah după ce permisiunea de a ateriza i-a fost retrasă; avionul a fost forțat să se întoarcă în India. Națiunile occidentale și Japonia nu au mers atît de departe încît să impună condiții pentru efectuarea curselor aeriene, dar în aeroporturi au fost înființate centre sanitare care să le supravegheze cu atenție. Cîteva companii japoneze și-au trimis acasă angajații sau familiile acestora.

Mulți indieni au pălit de rușine la vestea că Maica Tereza a fost verificată de către cadre medicale purtînd măști chirurgicale și mănuși de latex, înainte de a debarca la Roma. Vijay Kalantri, președinte al All-India Association for Industries, declara cu tristețe: „Toate acestea au creat Indiei o imagine extrem de proastă”. Alte cîteva personalități ale lumii indiene au denunțat ceea ce ei numesc povești senzaționale. Un ministru federal se plîngea: „Ciuma din India a fost răspîndită de mass-media și nu de șobolani”. Asociația lui Kalantri acuza de „lașitate” toate statele care suseseră țara la izolare. După ce însă implicațiile au fost pe deplin înțelese, multe asemenea voci s-au ridicat vehement împotriva unor persoane oficiale, ca Chabbildas Mehta, ministru al statului Gujarat, care după izbucnirea epidemiei din Surat a susținut timp de două zile că decesele se datorau unei „pneumonii virale”. Kalantri a răspuns imediat: „Problema e că politicienii noștri nu se mai pot gîndi la altceva în afară de viitoarele alegeri”.

Traducere și adaptare de Liviu Andreescu

CITITORII DIN STRĂINĂTATE se pot abona la revista „22” depunînd costul abonamentului în conturile noastre deschise la Banca Comercială Ion Țiriac S.A. București, Str. Doamnel nr. 12: (pentru dolari în contul 4020253230, pentru mărci în contul 4020253231, pentru franci francezi în contul 4020253235, pentru lire italiene în contul 4020253234) sau (pentru orice fel de valută) trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista „22”, Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România. Costul abonamentelor pentru cititorii din străinătate:

	1 an	6 luni	3 luni
— zona europeană:	80 \$	40 \$	20 \$
	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
— SUA, Japonia, Australia:	100 \$	50 \$	25 \$
sau echivalentul în orice monedă convertibilă.			

Revista „22” anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

Redactor-șef: GABRIELA ADAMEȘTEANU; Redactori-șefi adjuncți: RODICA PALADE (societate, cultură); ANDREI CORNEA, GABRIEL ANDREESCU (politic, filosofie, știință); Director artistic: DAN PERJOVSCHI; Secretar general de redacție: VIOLA VANCEA; Secretar tehnic de redacție: ALEXANDRU CIRIP; Rubrici permanente: TIA SERBĂNESCU, N.C. MUNTEANU, HORATIU PEPIŢE (politic), ILIE SERBĂNESCU (economic), CEZAR BALTAG (istoria religiilor), H.-R. PATAPIEVICI (eseu), DAN C. MIHĂILESCU, MIHAI ZAMEIR, HORIA FLORIAN POPESCU (cronică literară), TANIA RADU (revista prasei), ERWIN KESSLER (cronică plastică); Redacție: OANA ARMEANU (societate), RALUCA STROF-BRUMARIU (politic), MARIAN CHIRIAC (reporter special); Corespondenți interni: IOAN MUSLEA (Cluj), DANIEL VIGHI (Timișoara); Corespondenți externi: WILLIAM TOTOK (Berlin), ADRIAN NICULESCU (Milano), SORIN ALEXANDRESCU (Amsterdam), ION MIRON DAMIAN (Paris); Difuzare: MIRCEA IONESCU (sef serviciu), IOAN CONDOR, VLAD VIERU; Gestione: CORNELIA NICULAI, ADELA BULGARU; Tehnoredacție computerizată: ADRIAN BALTAG; Corectură: RADU DOBÂNDĂ; Procesoare text: FLORIAN TOROPOC; Secretariat: KRISTINA POPA.

Tipărit la FED

Manuscrisurile nepublicate nu se restituie.

Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08.

ISSN-1220-5761